

Informator o egzaminie maturalnym

od **2008** roku

historia

Warszawa 2007

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	5
II. Podstawy prawne egzaminu	7
III. Matura w pytaniach uczniów	9
IV. Struktura i forma egzaminu	15
V. Wymagania egzaminacyjne	17
VI. Przykładowe arkusze i schematy oceniania	27
a) Poziom podstawowy	29
b) Poziom rozszerzony	63

I. WSTĘP

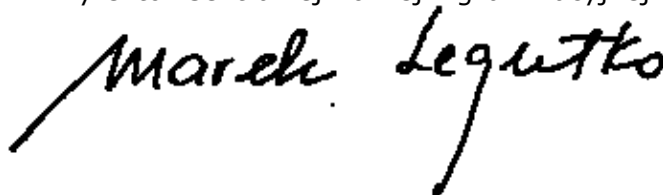
Standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego ustalono w roku 2003. W tym samym roku opublikowano też informatory o egzaminie maturalnym zawierające opis zakresu egzaminu z danego przedmiotu (odnoszący się do standardów wymagań egzaminacyjnych), opis formy przeprowadzania i oceniania egzaminu (odnoszący się do zapisów rozporządzenia o ocenianiu i egzaminowaniu), a także przykłady zadań egzaminacyjnych. W związku ze zmianami rozporządzenia o ocenianiu i egzaminowaniu konieczna stała się aktualizacja odpowiednich zapisów w informatorach. Potrzeba aktualizacji wynikała też z doświadczeń zebranych podczas pierwszych edycji egzaminu maturalnego. We wrześniu 2006 roku ukazały się aneksy do informatorów zawierające niezbędne aktualizacje.

CKE podjęła inicjatywę wydania tekstu jednolitego informatorów z roku 2003, włączając wszystkie późniejsze aktualizacje. Dzięki temu każdy maturzysta może znaleźć wszystkie niezbędne i aktualne informacje o egzaminie maturalnym z danego przedmiotu, sięgając po jedną broszurę: **Informator o egzaminie maturalnym od roku 2008**. Podkreślić należy fakt, że informatory te opisują wymagania egzaminacyjne ustalone jeszcze w roku 2003, oraz że zawarto w nich opis formy egzaminu zgodny z prawem obowiązującym od 1 września 2007 roku. Forma przeprowadzenia egzaminu maturalnego od roku 2008 nie ulega zmianie w stosunku do matury w roku 2007.

Kierujemy do Państwa prośbę o uważne zapoznanie się z Informatorem, o staranne przeanalizowanie wymagań, jakie musi spełnić maturzysta wybierający dany przedmiot i wybierający dany poziom egzaminu. Od dojrzałego wyboru przedmiotu i poziomu egzaminu zależy sukces na maturze. Tylko dobrze zdany egzamin maturalny otwiera drogę na wymarzone studia. Pracownicy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych służą pomocą w wyjaśnieniu szczegółowych kwestii związanych z egzaminem opisanym w tym Informatorze. Na pewno można liczyć też na pomoc nauczycieli i dyrektorów szkół.

Życzymy wszystkim maturzystom i ich nauczycielom satysfakcji z dobrych wyborów i wysokich wyników na egzaminie maturalnym.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

II. PODSTAWY PRAWNE EGZAMINU

Podstawowym aktem prawnym wprowadzającym zewnętrzny system oceniania jest ustawa o systemie oświaty z 1991 roku wraz z późniejszymi zmianami (DzU z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami).

Aktami prawnymi regulującymi przeprowadzanie egzaminów maturalnych są:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. (DzU z 2007 r. Nr 83, poz. 562 z późniejszymi zmianami).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2003 r. Nr 90, poz. 846).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 października 1999 r. w sprawie wymagań, jakim powinni odpowiadać egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz warunków wpisywania i skreślania egzaminatorów z ewidencji egzaminatorów (DzU z 1999 r. Nr 93, poz. 1071).

III. MATURA W PYTANIACH UCZNIÓW

1. Co mi daje egzamin maturalny?	Nowy egzamin maturalny zapewnia: a) jednolitość zadań i kryteriów oceniania w całym kraju, b) porównywalność wyników, c) obiektywizm oceniania (kodowane prace maturalne, oceniane przez zewnętrznych egzaminatorów), d) rzetelność oceniania (wszystkie oceny są weryfikowane) e) możliwość przyjęcia na uczelnię bez konieczności zdawania egzaminu wstępnego.
2. Jakie są podstawowe zasady egzaminu maturalnego od roku 2007?	1. Egzamin maturalny sprawdza wiadomości i umiejętności określone w <i>Standardach wymagań egzaminacyjnych</i>. 2. Egzamin jest przeprowadzany dla absolwentów: a) liceów ogólnokształcących, b) liceów profilowanych, c) techników, d) uzupełniających liceów ogólnokształcących, e) techników uzupełniających. 3. Egzamin składa się z części ustnej, ocenianej przez nauczycieli w szkole i części pisemnej, ocenianej przez egzaminatorów zewnętrznych. 4. Harmonogram przebiegu egzaminów ustala dyrektor CKE i ogłasza go na stronie internetowej CKE.
3. Jakie egzaminy trzeba obowiązkowo zdawać na maturze?	1. Obowiązkowe są egzaminy z: a) języka polskiego – w części ustnej i pisemnej, b) języka obcego nowożytnego – w części ustnej i pisemnej, c) przedmiotu wybranego przez zdającego (zdanego tylko w części pisemnej) spośród następujących przedmiotów: biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, matematyka, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, a od roku 2009 również filozofia, informatyka, język łaciński i kultura antyczna. d) od roku 2010 matematyka będzie przedmiotem obowiązkowym dla wszystkich zdających. 2. Absolwenci szkół i oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej, oprócz obowiązkowych egzaminów wymienionych w punkcie 1., zdają dodatkowo egzamin z języka ojczystego w części ustnej i pisemnej.
4. Z jakich przedmiotów dodatkowych można zdawać maturę?	Absolwent może zdawać w danej sesji egzamin maturalny z jednego, dwóch lub trzech przedmiotów dodatkowych: a) języka obcego nowożytnego, innego niż obowiązkowy – w części ustnej i pisemnej, b) języka kaszubskiego – tylko w części ustnej lub tylko w części pisemnej lub w obu częściach, c) w części pisemnej z przedmiotów wymienionych w odpowiedzi 1c na pytanie 3., jeżeli nie wybrał ich jako przedmiotów obowiązkowych, a także z informatyki, języka łacińskiego i kultury antycznej.

5. Na jakim poziomie będzie można zdawać poszczególne egzaminy?	1. Egzaminy z przedmiotów obowiązkowych mogą być zdawane na poziomie podstawowym albo rozszerzonym z wyjątkiem części ustnej języka polskiego i języka mniejszości narodowej, które są zdawane na jednym poziomie, określonym w standardach wymagań egzaminacyjnych. 2. Egzamin z przedmiotów dodatkowych jest zdawany na poziomie rozszerzonym. 3. Wyboru poziomu egzaminu z danego przedmiotu obowiązkowego zdający dokonuje w pisemnej deklaracji składanej przewodniczącemu szkolnego zespołu egzaminacyjnego na początku nauki w klasie maturalnej i potwierdzonej do 7 lutego roku, w którym przystępuje do egzaminu.
6. Gdzie można zdawać maturę?	1. Maturę zdaje się we własnej szkole. 2. W szczególnych wypadkach może zaistnieć konieczność zdawania części ustnej egzaminu z języków obcych poza własną szkołą (np. z powodu braku nauczycieli danego języka). 3. Zdający, którzy ukończyli szkołę w latach poprzednich, a ich szkoła została zlikwidowana lub przekształcona, są kierowani do szkoły lub ośrodka egzaminacyjnego wyznaczonego przez komisję okręgową.
7. Kiedy można zdawać maturę?	1. Maturę można zdawać raz w roku, w maju, według harmonogramu ustalonego przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. 2. Osoby, które z poważnych przyczyn zdrowotnych lub losowych nie mogą przystąpić do egzaminu maturalnego z jednego lub więcej przedmiotów w wyznaczonym terminie, mogą w dniu egzaminu złożyć do dyrektora OKE wniosek za pośrednictwem dyrektora szkoły o wyrażenie zgody na przystąpienie przez nich do egzaminu z danego przedmiotu lub przedmiotów w terminie dodatkowym w czerwcu.
8. Jakie warunki muszą być zapewnione w sali egzaminacyjnej?	1. Sala, w której jest przeprowadzany egzamin, musi spełniać warunki określone w przepisach bhp i przepisach ppoż. 2. Do sali egzaminacyjnej, w której jest przeprowadzana część pisemna egzaminu maturalnego, nie można wносить żadnych urządzeń telekomunikacyjnych ani korzystać z nich w tej sali, pod groźbą unieważnienia egzaminu. 3. Przy stoliku może siedzieć wyłącznie jeden zdający. 4. Na stolikach w trakcie pisania mogą znajdować się jedynie arkusze egzaminacyjne, przybory pomocnicze i pomoce dopuszczone przez dyrektora CKE. 5. Zdający chory lub niepełnosprawny w trakcie egzaminu może mieć na stoliku leki i inne pomoce medyczne przepisane przez lekarza lub konieczne ze względu na chorobę lub niepełnosprawność. 6. Posiłki dla zdających i egzaminatorów mogą być dostępne jedynie na zewnątrz sali egzaminacyjnej poza czasem przeznaczonym na egzamin, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w pkt 5.

9. Jak powinien być zorganizowany egzamin?	1. W skład zespołu przedmiotowego przeprowadzającego egzamin ustny wchodzi dwóch nauczycieli, z których co najmniej jeden musi być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie może wchodzić nauczyciel uczący danego zdającego w klasie maturalnej. 2. W skład zespołu nadzorującego przebieg egzaminu pisemnego w danej sali wchodzi co najmniej trzech nauczycieli, z których co najmniej jeden musi być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie mogą wchodzić nauczyciele danego przedmiotu oraz wychowawca zdających. 3. Egzamin pisemny przebiega zgodnie z harmonogramem określonym przez dyrektora CKE. Szczegóły dotyczące pracy z arkuszem egzaminacyjnym z poszczególnych przedmiotów określa każdorazowo informacja zawarta w arkuszu egzaminacyjnym. 4. W czasie egzaminu pisemnego w sali egzaminacyjnej przebywają co najmniej trzej członkowie zespołu nadzorującego. 5. W czasie egzaminu zdający nie powinni opuszczać sali egzaminacyjnej. Przewodniczący zespołu może zezwolić na opuszczenie sali tylko w szczególnie uzasadnionej sytuacji, po zapewnieniu warunków wykluczających możliwość kontaktowania się zdającego z innymi osobami, z wyjątkiem osób udzielających pomocy medycznej. 6. Członkowie zespołu nadzorującego przebieg egzaminu nie mogą udzielać wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych ani ich komentować. 7. W przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania przebiegu egzaminu przewodniczący zespołu egzaminacyjnego przerywa egzamin danej osoby, prosi o opuszczenie sali egzaminacyjnej i unieważnia egzamin zdającego z danego przedmiotu. 8. Arkusze egzaminacyjne są zbierane po zakończeniu każdej części egzaminu.
10. Jak sprawdzane są prace i ogłaszane wyniki matury?	1. Poszczególne arkusze egzaminacyjne z każdego przedmiotu są sprawdzane i oceniane przez egzaminatorów zewnętrznych, przeszkolonych przez okręgowe komisje egzaminacyjne i wpisanych do ewidencji egzaminatorów. Każdy oceniony arkusz jest weryfikowany przez egzaminatora zwanego weryfikatorem. 2. Wynik egzaminu jest wyrażony w procentach. 3. Wynik egzaminu z dodatkowego przedmiotu nie ma wpływu na zdanie egzaminu, ale odnotowuje się go na świadectwie dojrzałości. 4. Komisja okręgowa sporządza listę osób zawierającą uzyskane przez te osoby wyniki i przesyła ją do szkoły wraz ze świadectwami dojrzałości.

11. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za zdany?	Egzamin jest zdany , jeżeli zdający z każdego z trzech obowiązkowych przedmiotów (w przypadku języków zarówno w części ustnej, jak i pisemnej), uzyskał minimum 30% punktów możliwych do uzyskania za dany egzamin na zadeklarowanym poziomie. Zdający otrzymuje świadectwo dojrzałości i jego odpis wydane przez komisję okręgową.
12. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za niezdany?	Egzamin uważa się za niezdany jeżeli: a) zdający z któregośkolwiek egzaminu obowiązkowego, w części ustnej lub pisemnej, otrzymał mniej niż 30% punktów możliwych do uzyskania na zadeklarowanym poziomie, b) w trakcie egzaminu stwierdzono, że zdający pracuje niesamodzielnie i jego egzamin został przerwany i unieważniony, c) w trakcie sprawdzania prac egzaminator stwierdził niesamodzielność rozwiązywania zadań egzaminacyjnych i unieważniono egzamin.
13. Czy niezdanie ustnej części jednego ze zdawanych języków przerywa zdawanie dalszej części egzaminu?	Nie przerywa. Zdający przystępuje do kolejnych egzaminów we wcześniej ogłoszonych terminach.
14. Czy prace maturalne po sprawdzeniu będą do wglądu dla zdającego?	Na wniosek zdającego komisja okręgowa udostępnia zdającemu do wglądu sprawdzone arkusze, w miejscu i czasie określonym przez dyrektora OKE.
15. Czy można powtarzać niezdany egzamin?	1. Absolwent, który przystąpił do wszystkich egzaminów z przedmiotów obowiązkowych w części ustnej i pisemnej i nie zdał jednego egzaminu (ustnego lub pisemnego), może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu, na tym samym poziomie w sesji poprawkowej w sierpniu. 2. Absolwent, który nie zdał egzaminu z określonego przedmiotu obowiązkowego, może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu w kolejnych sesjach egzaminacyjnych przez 5 lat. 3. Po upływie 5 lat od daty pierwszego egzaminu absolwent, o którym mowa w pkt 2., zdaje powtórny egzamin w pełnym zakresie. 4. Przy powtórnym egzaminie z języka obcego lub obowiązkowego przedmiotu wybranego absolwent może wybrać odpowiednio inny język obcy lub inny przedmiot, o ile nie wybrał danego przedmiotu jako dodatkowego.
16. Czy można poprawiać wynik uzyskany na egzaminie?	Absolwent, który chce podwyższyć wynik egzaminu z jednego lub kilku przedmiotów, ma prawo przystąpić ponownie do egzaminu w kolejnych latach.
17. Czy można zdawać inne przedmioty dodatkowe?	Absolwent ma prawo zdawać egzaminy z kolejnych przedmiotów dodatkowych. Wyniki tych egzaminów odnotowywane są w aneksie do świadectwa dojrzałości.

18. Kto może być zwolniony z egzaminu z danego przedmiotu?	1. Laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych są zwolnieni z egzaminu z danego przedmiotu. 2. Laureatom i finalistom olimpiad uprawnienie wymienione w pkt 1. przysługuje także wtedy, gdy przedmiot nie był objęty szkolnym planem nauczania danej szkoły. 3. Osoba zwolniona z egzaminu będzie miała na świadectwie dojrzałości w rubryce danego przedmiotu wpisaną informację o równoważności zwolnienia z uzyskaniem 100% punktów na poziomie rozszerzonym oraz o uzyskanym na olimpiadzie tytule.
19. Jaki wpływ na świadectwo maturalne będą miały oceny uzyskane w szkole ponadgimnazjalnej?	Oceny uzyskane w szkole ponadgimnazjalnej znajdują się na świadectwie ukończenia szkoły, natomiast na świadectwie dojrzałości są zamieszczone tylko wyniki egzaminów maturalnych i wyniki olimpiady, o ile będą podstawą zwolnienia z danego egzaminu.
20. Czy zdawanie matury jest konieczne, aby ukończyć szkołę?	Można ukończyć szkołę i nie przystąpić do matury, ponieważ nie jest ona egzaminem obowiązkowym. Jedynie te osoby, które będą chciały kontynuować naukę w wyższej uczelni, muszą zdać egzamin maturalny. Podobnie do niektórych szkół policealnych nie wystarczy świadectwo ukończenia szkoły, ale jest wymagane świadectwo dojrzałości.
21. Na jakich zasadach zdają egzamin absolwenci niepełnosprawni?	1. Absolwenci niepełnosprawni lub niesprawni czasowo przystępują do egzaminu w powszechnie obowiązujących terminach i według obowiązujących wymagań egzaminacyjnych, w warunkach i w formie dostosowanych do rodzaju niesprawności. 2. Za zapewnienie warunków i formy przeprowadzania egzaminu odpowiednich do możliwości zdających o specjalnych potrzebach edukacyjnych odpowiada dyrektor szkoły.
22. Czy osoby z dysleksją rozwojową będą rozwiązywać inne zadania niż pozostali zdający?	Na poziomie maturalnym dla osób dyslektycznych nie przewiduje się różnicowania arkuszy ani wydłużenia czasu ich rozwiązywania. Możliwe jest jedynie zastosowanie odrębnych kryteriów oceniania prac pisemnych.
23. W jakich sytuacjach można złożyć odwołanie od egzaminu?	1. Jeżeli w trakcie egzaminu w części ustnej lub pisemnej nie były przestrzegane przepisy dotyczące jego przeprowadzenia, absolwent może w terminie 2 dni od daty egzaminu zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej. 2. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zgłoszone zastrzeżenia w terminie 7 dni od daty ich otrzymania. 3. Rozstrzygnięcia dyrektora komisji okręgowej są ostateczne. 4. Nie przysługuje odwołanie od wyniku egzaminu.

24. Jaka będzie matura absolwentów szkół z ojczystym językiem mniejszości narodowych?	1. Absolwenci szkół lub oddziałów z językiem nauczania mniejszości narodowych mogą zdawać na egzaminie przedmiot lub przedmioty w języku polskim lub odpowiednio w języku danej mniejszości narodowej. Wyboru języka, w którym będzie zdawany przedmiot, absolwent dokonuje wraz z deklaracją wyboru przedmiotu, o której mowa w pytaniu 5. 2. Absolwenci szkół z językiem wykładowym mniejszości narodowych, którzy zdecydują się pisać maturę w języku ojczystym, otrzymają te same arkusze egzaminacyjne co pozostali uczniowie.
25. Czy matura zapewni dostanie się na wybrany kierunek studiów?	Matura nie daje gwarancji automatycznego dostania się na studia. Warunki rekrutacji na daną uczelnię ustala senat tej uczelni. Ustawa o szkolnictwie wyższym zastrzega, że uczelnie nie będą organizować egzaminów wstępnych dublujących maturę. To znaczy, jeżeli kandydat na studia zdał na maturze egzamin z wymaganego na dany wydział przedmiotu, to jego wynik z egzaminu maturalnego będzie brany pod uwagę w postępowaniu kwalifikacyjnym.

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z historii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z historii wybranej jako przedmiot obowiązkowy

Historia jako przedmiot obowiązkowy może być zdawana na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

1. Egzamin **na poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu testu, obejmującego cały zakres wymagań egzaminacyjnych. Zdający otrzymuje arkusz egzaminacyjny zawierający różnego rodzaju zadania: zadania zamknięte (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda-falsz”) i zadania otwarte, które wymagają samodzielnego formułowania zwięzłych odpowiedzi. Większość stanowią zadania z tzw. wyposażeniem, a więc z wykorzystaniem krótkiego tekstu źródłowego, ilustracji (ikonografii), mapy, danych statystycznych i innych źródeł wiedzy historycznej. Zadania w arkuszu uwzględniają historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury ze wszystkich epok historycznych (starożytność, średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX, wiek XX). Zadania sprawdzają umiejętności opisane we wszystkich standardach dla poziomu podstawowego.
2. Egzamin **na poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut i składa się z trzech części. Wszystkie części zdawane są jednego dnia. Pomiedzy częściami egzaminu nie ma przerwy. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny, w którym:
 - a) **część pierwsza** polega na rozwiązaniu testu obejmującego cały zakres wymagań egzaminacyjnych. Zdający otrzymuje kilkanaście różnego rodzaju zadań: zamkniętych (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda-falsz”) i otwartych, które wymagają samodzielnego formułowania zwięzłych odpowiedzi. Większość stanowią zadania z tzw. wyposażeniem, a więc z wykorzystaniem krótkiego tekstu źródłowego, ilustracji (ikonografii), mapy, danych statystycznych i innych źródeł wiedzy historycznej. Zadania w tej części uwzględniają historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury ze wszystkich epok historycznych (starożytność, średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX, wiek XX) i sprawdzają umiejętności opisane we wszystkich standardach dla poziomu podstawowego
 - b) **część druga** sprawdza umiejętności pracy z materiałem źródłowym, w tym umiejętności interpretowania i syntetyzowania. Zdający otrzymuje w tej części materiały źródłowe i zadania, które podejmują wybrane zagadnienie historyczne. Zdający udziela odpowiedzi na pytania do podanych w arkuszu różnorodnych źródeł wiedzy historycznej (źródła pisane, ikonograficzne, statystyczne, kartograficzne i inne) z co najmniej dwóch epok historycznych
 - c) **część trzecia** sprawdza umiejętności formułowania wypowiedzi pisemnej, przedstawiania oraz oceniania zjawisk i procesów historycznych. W tej części egzaminu zdający pisze własny krótki i spójny tekst na jeden spośród dwóch tematów do wyboru. Tematy zaproponowane jako zadanie rozszerzonej odpowiedzi są zgodne z zagadnieniem głównym arkusza, ale obejmują problemy z innych epok historycznych niż zamieszczone materiały źródłowe. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi sprawdza umiejętności opisane we wszystkich standardach.

Opis egzaminu z historii wybranej jako przedmiot dodatkowy

Historia wybrana jako przedmiot dodatkowy jest zdawana na poziomie rozszerzonym. Egzamin jest przeprowadzany na podstawie tych samych arkuszy i w tym samym czasie, co egzamin z historii wybranej jako przedmiot obowiązkowy.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie.
5. W zadaniach krótkiej odpowiedzi za podanie w odpowiedzi informacji (również dodatkowych, które nie wynikają z polecenia), świadczących o braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczających logice udzielonej prawidłowej odpowiedzi, nie przyznaje się punktów.
6. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi (wypracowanie) podlega ocenie według wspólnych, jednolitych dla danego tematu kryteriów, które ustalono centralnie. Ocenianie zadania rozszerzonej odpowiedzi z historii oparto na koncepcji tzw. poziomów. Wyodrębniono cztery poziomy:
 - ✓ I poziom: zdający przedstawił niektóre fakty i pojęcia związane z postawionym problemem; umieścił wydarzenia odpowiednio w czasie i w przestrzeni (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego podstawowych dla zrozumienia tematu faktów i związków pomiędzy nimi*)
 - ✓ II poziom: zdający wykorzystał posiadaną wiedzę do opisu problemu, wykazał się prostymi operacjami myślenia historycznego (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego nie tylko poszerzenia faktografii, ale również prostych operacji myślenia historycznego, takich jak: selekcja faktów, przyczyny-skutki*)
 - ✓ III poziom: zdający podjął próbę wyjaśnienia postawionego problemu w syntetycznej formie i wykazał się pogłębionym rozumowaniem historycznym (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego przedstawienia złożoności zjawisk i procesów historycznych; analizy z uwzględnieniem takich operacji myślenia historycznego, jak, np. selekcja i hierarchizacja faktów, synchronizacja (i diachronizacja), umieszczanie w szerokim kontekście*)
 - ✓ IV poziom: zdający wszechstronnie przedstawił problem, odniósł się do dyskusji historiograficznej oraz podjął próbę oceny (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego pogłębionej analizy z uwzględnieniem własnych wniosków i refleksji, a także odwołania do różnych źródeł informacji*).
7. Przy przyznawaniu punktów w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi uwzględniane są poprawność kompozycyjna, językowa, stylistyczna i estetyka pracy.
8. Wypracowanie, które nie spełnia wymogów poziomu I zostanie ocenione na 0 punktów.
9. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
10. Zdający zdał egzamin maturalny, jeżeli z przedmiotu obowiązkowego na poziomie podstawowym albo rozszerzonym otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania na danym poziomie.
11. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości.
12. Wynik egzaminu z historii jako przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
13. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

V. WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

A. Standardy wymagań egzaminacyjnych

Standardy wymagań, będące podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego z historii, obejmują trzy obszary:

- I. Wiadomości i rozumienie
- II. Korzystanie z informacji
- III. Tworzenie informacji.

W ramach obszaru I. przedstawiono zakres treści nauczania wynikający z *Podstawy programowej* z historii. Faktografia i terminologia historyczna dotyczą państwa, społeczeństwa, polityki, gospodarki i kultury od najdawniejszych dziejów człowieka do współczesności. Treści nauczania dla poziomu podstawowego zostały ułożone problemowo w trzech wymiarach: historii świata, Europy i Polski. Takie ujęcie systematyzuje rozumienie zjawisk i procesów historycznych. Natomiast treści nauczania dla poziomu rozszerzonego zostały ułożone w konkretne zagadnienia w ujęciu chronologicznym.

W ramach obszaru II. i III. cyframi arabskimi oznaczono umiejętności, które będą sprawdzane na egzaminie maturalnym. Dotyczy to poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Przedstawione poniżej standardy wymagań egzaminacyjnych z historii są dosłownym przeniesieniem fragmentu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów.

STANDARDY WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH

I. WIADOMOŚCI I ROZUMIENIE

Zdający zna faktografię i terminologię historyczną w stopniu umożliwiającym rozumienie przeszłości w odniesieniu do:

- 1) państw – ich organizacji, struktury władzy, terytorium,
- 2) systemów politycznych,
- 3) struktury i organizacji społeczeństw,
- 4) życia gospodarczego,
- 5) wydarzeń politycznych i militarnych oraz konfliktów i kryzysów społecznych, gospodarczych, religijnych i ideologicznych,
- 6) działalności najważniejszych postaci, dynastii, grup społecznych,
- 7) życia religijnego,
- 8) osiągnięć cywilizacyjnych,
- 9) osiągnięć kultury i sztuki, myśli politycznej, społecznej i filozoficznej,

które stosuje do opisu, wyjaśnienia i oceny poniższych zagadnień oraz problemów:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
w wymiarze dziejów świata: 1) różnorodność cywilizacji świata w przeszłości i obecnie,	jak na poziomie podstawowym oraz: 1) trwałe osiągnięcia cywilizacji starożytnych i religie starożytnego Wschodu,

2) konflikty społeczne, wojny, ludobójstwo, w tym Holocaust, 3) przemiany form gospodarowania od czasów najdawniejszych po współczesną rewolucję techniczną oraz historyczny rozwój kultury materialnej, 4) rola państwa jako podstawowej formy zorganizowania społeczeństw i przemiany państw, w wymiarze dziejów Europy: 5) fundamenty Europy; jedność i różnorodność oraz przemiany ideowe, rola chrześcijaństwa w tworzeniu tożsamości europejskiej, 6) kształtowanie się narodów Europy i ich wkład w historię, współistnienie i konflikty pomiędzy państwami, 7) przemiany w obrębie struktur, świadomości i obyczajowości społeczeństw europejskich, w wymiarze historii Polski: 8) przemiany form państwa polskiego, 9) uwarunkowania i przeobrażenia polskiej świadomości narodowej i politycznej, 10) rola Polski w dziejach gospodarki i struktur społecznych Europy, 11) postawy jednostek oraz grup społecznych wobec potrzeb epok, 12) wielokulturowość w dziejach Polski, współistnienie religii i wyznań oraz znaczenie chrześcijaństwa, w tym Kościoła katolickiego.	2) przemiany ustrojowe w Grecji i w Rzymie, 3) powstanie i rozwój religii monoteistycznych, 4) kręgi cywilizacji średniowiecznych; Europa a inne cywilizacje, 5) znaczenie chrześcijaństwa w cywilizacjach średniowiecznej Europy, 6) funkcjonowanie władzy i struktura społeczeństw średniowiecznych, 7) powstanie i rozwój Polski w wiekach średnich oraz znaczenie chrześcijaństwa dla powstania i rozwoju państwowości i kultury polskiej, 8) cywilizacyjne przemiany w Europie od odrodzenia do oświecenia, 9) nowe horyzonty; Europa wobec odmiennych kultur i systemów wartości, 10) przeobrażenia chrześcijaństwa w XVI i XVII wieku, 11) powstanie nowożytnej państwowości, 12) uwarunkowania potęgi i upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów, 13) rewolucja przemysłowa i jej następstwa, 14) mapa polityczna XIX- wiecznej Europy i świata, 15) przemiany świadomości Europejczyków, 16) procesy demokratyzacyjne i parlamentaryzm w XIX wieku, 17) społeczeństwo polskie bez własnego państwa, 18) I i II wojna światowa – geneza, charakter i następstwa konfliktów, 19) systemy totalitarne i ich zbrodniczy charakter, 20) funkcjonowanie demokracji w XX wieku, 21) ewolucja stosunków międzynarodowych i ich charakter oraz struktury ponadnarodowe w polityce i gospodarce, 22) rewolucja techniczna w XX wieku, 23) przemiany w sferze kultury; sobór watykański II i encykliki papieskie, 24) Rzeczpospolita między okresem zniewolenia a niepodległością.
---	--

II. KORZYSTANIE Z INFORMACJI

Zdający stosuje faktografię i terminologię historyczną do wyjaśnienia procesu historycznego:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
1) umieszcza opisywane wydarzenia w czasie i w przestrzeni, 2) wskazuje przyczyny i skutki wydarzeń, 3) przeprowadza hierarchizację faktów, 4) uwzględnia zmiany zachodzące w czasie, 5) uogólnia fakty,	jak na poziomie podstawowym oraz: 1) korzysta z różnorodnych źródeł wiedzy historycznej – wyszukuje i interpretuje informacje zgodnie z warsztatem historycznym,

6) wskazuje cechy charakterystyczne poszczególnych epok i okresów historycznych, 7) korzysta z różnorodnych źródeł wiedzy historycznej – wyszukuje informacje.	2) wskazuje związki pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego (polityką, gospodarką, kulturą) w przeszłości.
---	---

III. TWORZENIE INFORMACJI

Zdający przedstawia oraz ocenia wydarzenia i zjawiska historyczne, formułując przejrzystą i logiczną wypowiedź pisemną:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
1) porównuje, czyli wskazuje różnice i podobieństwa między wydarzeniami historycznymi, 2) formułuje oceny, 3) uzasadnia sformułowane oceny.	jak na poziomie podstawowym oraz: 1) porównuje, czyli wskazuje różnice i podobieństwa między zjawiskami i procesami, 2) krytycznie analizuje i ocenia różne interpretacje historii.

B. Opis wymagań egzaminacyjnych

Z zapisów ustawowych wynika, że informator powinien zawierać szczegółowy opis zakresu egzaminu. Standardy, będące dostateczną wskazówką dla konstruktorów arkuszy egzaminacyjnych, mogą być, naszym zdaniem, niewystarczającą wskazówką dla osób przygotowujących się do egzaminu maturalnego. Dlatego przygotowaliśmy uszczegółowiony opis wymagań egzaminacyjnych zakresu treści w obszarze I. oraz – oddzielnie dla obszaru II. i III. standardów – opis umiejętności sprawdzanych podczas egzaminu.

Poniżej prezentujemy szczegółowy opis wymagań egzaminacyjnych z historii.

Wymagania egzaminacyjne – poziom podstawowy

I. WIADOMOŚCI I ROZUMIENIE

Zdający zna faktografię i terminologię historyczną w stopniu umożliwiającym rozumienie przeszłości w odniesieniu do:

- 1) państw – ich organizacji, struktury władzy, terytorium,
- 2) systemów politycznych,
- 3) struktury i organizacji społeczeństw,
- 4) życia gospodarczego,
- 5) wydarzeń politycznych i militarnych oraz konfliktów i kryzysów społecznych, gospodarczych, religijnych i ideologicznych,
- 6) działalności najważniejszych postaci, dynastii, grup społecznych,
- 7) życia religijnego,
- 8) osiągnięć cywilizacyjnych,
- 9) osiągnięć kultury i sztuki, myśli politycznej, społecznej i filozoficznej,

które stosuje do opisu (wyjaśnienia – dla obszaru II. standardów i oceny – dla obszaru III. standardów) poniższych zagadnień oraz problemów:

W wymiarze dziejów świata:

1) różnorodność cywilizacji świata w przeszłości i obecnie:

- posługuje się pojęciem: *cywilizacja*,
- określa wpływ czynników naturalnych, gospodarczych, społeczno-politycznych na kształtowanie cywilizacji,
- charakteryzuje cywilizacje, wskazując najważniejsze ich elementy i cechy,
- wskazuje relacje pomiędzy cywilizacjami;

2) konflikty społeczne, wojny, ludobójstwo, w tym Holocaust:

- posługuje się pojęciami: *społeczeństwo, grupa społeczna, konflikt społeczny, wojna, ludobójstwo, Holocaust*,
- określa przyczyny, przebieg i skutki (w tym dalekosiężne) konfliktów społecznych, wojen i aktów ludobójstwa;

3) przemiany form gospodarowania od czasów najdawniejszych po współczesną rewolucję techniczną oraz historyczny rozwój kultury materialnej:

- posługuje się pojęciami: *rewolucja neolityczna, rewolucja przemysłowa*,
- charakteryzuje formy gospodarowania na poszczególnych etapach rozwoju historycznego,
- wskazuje wpływ gospodarki na rozwój społeczeństwa i kultury;

4) rola państwa jako podstawowej formy zorganizowania społeczeństw i przemiany państw:

- posługuje się pojęciami: *państwo, ustroj polityczny*,
- charakteryzuje funkcje państwa oraz typy ustrojów politycznych i wymienia etapy ich przemian,
- wskazuje czynniki wpływające na przemiany ustrojowe.

W wymiarze dziejów Europy:

5) fundamenty Europy; jedność i różnorodność; przemiany ideowe oraz rola chrześcijaństwa w tworzeniu tożsamości europejskiej:

- rozróżnia i posługuje się pojęciami: *religia, wyznanie, obrządek*,
- wskazuje czynniki jednoczące i integrujące Europę,
- wskazuje czynniki różnicujące i dezintegrujące Europę,
- określa rolę chrześcijaństwa w tworzeniu się tożsamości europejskiej,
- określa związki pomiędzy przemianami ideowo-religijnymi a wydarzeniami politycznymi;

6) kształtowanie się narodów Europy i ich wkład w historię oraz współistnienie i konflikty pomiędzy państwami:

- posługuje się pojęciem: *naród*,
- wskazuje czynniki narodotwórcze,
- charakteryzuje przyczyny i skutki konfliktów między państwami na przestrzeni dziejów Europy,
- wskazuje przykłady współistnienia państw i narodów w Europie (idee i ich realizacja);

7) przemiany w obrębie struktur, świadomości i obyczajowości społeczeństw europejskich:

- posługuje się pojęciami: *społeczeństwo, struktura społeczna, świadomość społeczna i obyczajowość społeczna*,
- identyfikuje etapy przemian struktur, świadomości i obyczajowości społeczeństw europejskich i wskazuje ich konsekwencje,
- identyfikuje główne epoki rozwoju kultury europejskiej i odróżnia jej podstawowe kierunki.

W wymiarze historii Polski:

8) przemiany form państwa polskiego:

- identyfikuje formy ustroju politycznego państwa polskiego (od monarchii patrymonialnej do III RP),
- wskazuje przyczyny i skutki przemian tych form;

9) uwarunkowania i przeobrażenia polskiej świadomości narodowej i politycznej,

- rozróżnia i posługuje się pojęciami: *świadomość narodowa*, *świadomość polityczna*,
- charakteryzuje przemiany polskiej świadomości narodowej i ich polityczne uwarunkowania;
- identyfikuje fakty i zjawiska ważne dla dziedzictwa kulturowego narodu,
- charakteryzuje historyczne uwarunkowania regionalizmów;

10) rola Polski w dziejach gospodarki i struktur społecznych Europy:

- identyfikuje formy ustroju gospodarczego na ziemiach polskich na przestrzeni wieków,
- wskazuje przyczyny i skutki przemian gospodarki polskiej na przestrzeni wieków,
- wskazuje związki między gospodarką polską i europejską,
- charakteryzuje wpływ Polaków na historię społeczną Europy;

11) postawy jednostek oraz grup społecznych wobec potrzeb epok:

- określa wpływ wybitnych jednostek na losy narodów i państwa polskiego,
- wskazuje przykłady postaw grup społecznych (i ich działania) wobec problemów społecznych i politycznych w poszczególnych epokach historycznych;

12) wielokulturowość w dziejach Polski, współistnienie religii i wyznań oraz znaczenie chrześcijaństwa, w tym Kościoła katolickiego:

- określa rolę Kościoła katolickiego w dziejach Polski i Polaków,
- wskazuje czynniki kształtujące polską tolerancję religijną i jej przejawy,
- wymienia przyczyny i skutki wielokulturowości państwa i społeczeństwa polskiego.

II. KORZYSTANIE Z INFORMACJI

Zdający stosuje faktografię i terminologię historyczną do wyjaśnienia procesu historycznego:

Standard	Opis wymagań
1) umieszcza opisywane wydarzenia w czasie i przestrzeni,	▪ opisuje wydarzenia, umieszczając odpowiednio fakty w czasie, ▪ porządkuje fakty (wydarzenia) chronologicznie, ▪ umieszcza fakty, wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w przestrzeni, ▪ określa zasięg występowania wydarzenia (zjawiska) na różnych obszarach;
2) wskazuje przyczyny i skutki wydarzeń,	▪ rozróżnia bezpośrednie i pośrednie przyczyny i następstwa wydarzeń i zjawisk, ▪ wyjaśnia związki: poprzedzania – współwystępowania – następstwa, faktów, wydarzeń i zjawisk;

3) przeprowadza hierarchizację faktów,	▪ charakteryzuje fakty według ich ważności, ▪ określa znaczenie faktów w procesie historycznym;
4) uwzględnia zmiany zachodzące w czasie,	▪ opisuje przebieg procesu historycznego, uwzględniając rodzaj i wielkość zmian, ▪ ukazuje tempo zmian i ich wpływ na przebieg procesu historycznego;
5) uogólnia fakty,	▪ grupuje fakty i wydarzenia, na podstawie których może wyjaśnić zachodzące procesy historyczne;
6) wskazuje cechy charakterystyczne poszczególnych epok i okresów historycznych,	▪ opisuje wydarzenia (zjawiska) z różnych epok i okresów historycznych, wskazując cechy charakterystyczne tych epok i okresów, ▪ wyjaśnia wydarzenie (zjawisko) z uwzględnieniem cech charakterystycznych danej epoki (okresu historycznego);
7) korzysta z różnorodnych źródeł wiedzy historycznej – wyszukuje informacje.	▪ odczytuje informacje z różnorodnych źródeł wiedzy historycznej (np. tekst pisany, ilustracja, mapa, tablica genealogiczna, tabela statystyczna, wykres, diagram, schemat), ▪ wybiera informacje wyjaśniające problem, ▪ odróżnia fakty od opinii.

III. TWORZENIE INFORMACJI

Zdający przedstawia oraz ocenia wydarzenia i zjawiska historyczne, formułując przejrzystą i logiczną wypowiedź pisemną:

Standard	Opis wymagań
1) porównuje, czyli wskazuje różnice i podobieństwa między wydarzeniami historycznymi,	▪ opisuje wydarzenia i zjawiska historyczne, uwzględniając zachodzące między nimi podobieństwa i różnice, ▪ porównuje wydarzenia, wskazując cechy charakterystyczne dla epok i okresów historycznych, ▪ wyciąga i przedstawia wnioski wynikające z porównania;
2) formułuje oceny,	▪ formułuje własną ocenę na podstawie wybranych faktów;
3) uzasadnia sformułowane oceny.	▪ dobiera argumenty niezbędne do uzasadnienia opinii, ▪ formułuje ocenę końcową na podstawie znanych mu faktów.

Wymagania egzaminacyjne – poziom rozszerzony

Wymagania na poziomie rozszerzonym obejmują wymagania z poziomu podstawowego poszerzone o zapis w poniższych tabelach.

I. WIADOMOŚCI I ROZUMIENIE

Zdający zna faktografię i terminologię historyczną w stopniu umożliwiającym rozumienie przeszłości w odniesieniu do:

- 1) państw – ich organizacji, struktury władzy, terytorium,
- 2) systemów politycznych,
- 3) struktury i organizacji społeczeństw,
- 4) życia gospodarczego,
- 5) wydarzeń politycznych i militarnych oraz konfliktów i kryzysów społecznych, gospodarczych, religijnych i ideologicznych,
- 6) działalności najważniejszych postaci, dynastii, grup społecznych,
- 7) życia religijnego,
- 8) osiągnięć cywilizacyjnych,
- 9) osiągnięć kultury i sztuki, myśli politycznej, społecznej i filozoficznej,

które stosuje do opisu (wyjaśnienia – dla obszaru II. standardów i oceny – dla obszaru III. standardów) poniższych zagadnień oraz problemów:

1) trwałe osiągnięcia cywilizacji starożytnych i religie starożytnego Wschodu:

- charakteryzuje osiągnięcia cywilizacji starożytnych w dziedzinie gospodarki, nauki, sztuki, techniki i ustroju oraz wskazuje ich wpływ na współczesność,
- charakteryzuje religie starożytne, wskazując związki między nimi,
- charakteryzuje religie starożytne i ich wpływ na życie społeczeństw starożytnych;

2) przemiany ustrojowe w Grecji i w Rzymie:

- posługuje się pojęciami związanymi z ustrojem politycznym i społecznym starożytnej Grecji i Rzymu,
- charakteryzuje przemiany ustrojowe starożytnych Aten i Rzymu;

3) powstanie i rozwój religii monoteistycznych:

- określa genezę i zasady religii monoteistycznych,
- charakteryzuje przemiany religii monoteistycznych na przestrzeni wieków i wskazuje ich wpływ na dzieje;

4) kręgi cywilizacji średniowiecznych; Europa a inne cywilizacje:

- określa cechy charakterystyczne kręgów cywilizacji średniowiecznych,
- wskazuje relacje pomiędzy poszczególnymi kręgami cywilizacyjnymi średniowiecza;

5) znaczenie chrześcijaństwa w cywilizacjach średniowiecznej Europy:

- charakteryzuje wpływ chrześcijaństwa na życie polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe średniowiecznej Europy,
- charakteryzuje jedność i różnorodność kultury Europy;

6) funkcjonowanie władzy i struktura społeczeństw średniowiecznych:

- charakteryzuje ewolucję struktury społeczeństw średniowiecznej Europy,
- opisuje przemiany ustroju politycznego średniowiecznej Europy i wskazuje charakterystyczne dla tego okresu instytucje polityczne;

7) powstanie i rozwój Polski w wiekach średnich oraz znaczenie chrześcijaństwa dla powstania i rozwoju państwowości i kultury polskiej:

- opisuje genezę państwa polskiego, jego rozwój terytorialny i przemiany ustrojowe w średniowieczu,
- charakteryzuje okoliczności wprowadzenia chrześcijaństwa w Polsce i jego wpływ na kształtowanie się państwa, społeczeństwa i kultury,

• umieszcza powstanie i rozwój Polski w wiekach średnich na tle europejskim;
8) cywilizacyjne przemiany w Europie od odrodzenia do oświecenia: • charakteryzuje przemiany polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe, religijne i ideowe w okresie od odrodzenia do oświecenia, • określa dorobek i dziedzictwo tych epok;
9) nowe horyzonty; Europa wobec odmiennych kultur i systemów wartości: • wymienia kręgi cywilizacji pozaeuropejskich, • charakteryzuje dorobek cywilizacyjny ludów Ameryki przedkolumbijskiej, • określa i różnicuje przyczyny, przebieg i skutki odkryć geograficznych i kolonizacji;
10) przeobrażenia chrześcijaństwa w XVI i XVII wieku: • charakteryzuje przyczyny, przebieg oraz skutki reformacji i kontrreformacji, • określa zasady wyznań chrześcijańskich, • opisuje podziały wyznaniowe w Europie, • wskazuje skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe podziałów wyznaniowych w Europie;
1) powstanie nowożytnej państwowości: • wymienia koncepcje nowożytnego państwa, • charakteryzuje genezę i funkcjonowanie nowożytnych państw i społeczeństw;
2) uwarunkowania potęgi i upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów: • wymienia czynniki polityczne, gospodarcze i kulturowe wzrostu potęgi państwa polskiego w XV i XVI wieku, • określa specyfikę ustrojową Rzeczypospolitej Obojga Narodów, • charakteryzuje przyczyny: polityczne, gospodarcze, społeczne, militarne i ideowe upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów, • charakteryzuje próby reform w XVII i XVIII wieku oraz określa ich skutki, • opisuje polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe uwarunkowania przemian w Rzeczypospolitej na tle przemian zachodzących w tym czasie w Europie, • wskazuje powiązania kultury polskiej z europejską i dostrzega specyfikę kultury polskiej w XVII wieku;
3) rewolucja przemysłowa i jej następstwa: • charakteryzuje przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej, • rozróżnia wpływ rewolucji przemysłowej na poszczególne dziedziny życia (politykę, życie codzienne, kulturę);
4) mapa polityczna XIX-wiecznej Europy i świata: • określa zmiany polityczne i terytorialne w XIX wieku, • charakteryzuje przyczyny i skutki (w tym dalekosiężne) tych zmian;
5) przemiany świadomości Europejczyków: • charakteryzuje ideologie polityczne, społeczne i gospodarcze, typowe dla Europy w XIX wieku, • podaje przykłady wpływu tych ideologii na Europejczyków w XIX i XX wieku, • charakteryzuje przemiany kulturowe epoki przemysłowej, • opisuje kulturę różnych grup społecznych;
6) procesy demokratyzacyjne i parlamentaryzm w XIX wieku: • charakteryzuje XIX-wieczne formy ustrojowe, • identyfikuje pojęcia charakterystyczne dla ustrojów politycznych w XIX wieku, • opisuje proces demokratyzacji w ujęciu dynamicznym;

17) społeczeństwo polskie bez własnego państwa: • charakteryzuje różne formy organizacji politycznej społeczeństwa polskiego w okresie rozbiorów, • charakteryzuje politykę zaborców wobec Polaków, • charakteryzuje postawy Polaków wobec zaborcy wymieniając konkretne przejawy działalności i postacie, • charakteryzuje rolę kultury polskiej w utrzymaniu tożsamości narodowej w czasach rozbiorowych, • opisuje międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej i powstań narodowych;
18) I i II wojna światowa – geneza, charakter i następstwa konfliktów: • charakteryzuje genezę i charakter I wojny światowej, • opisuje skutki (w tym dalekosiężne) I wojny światowej, • opisuje rewolucje rosyjskie i ich konsekwencje, • charakteryzuje sprawę polską podczas I wojny światowej z uwzględnieniem okoliczności odzyskania niepodległości i kształtowania się granic II RP, • charakteryzuje politykę zagraniczną II RP na tle wydarzeń międzynarodowych, • charakteryzuje genezę i przebieg II wojny światowej, • wskazuje przykłady ludobójstwa w II wojnie światowej, • charakteryzuje sytuację państwa polskiego i Polaków w czasie II wojny światowej, • charakteryzuje skutki polityczne, gospodarcze i społeczne II wojny światowej;
19) systemy totalitarne i ich zbrodniczy charakter: • charakteryzuje genezę i mechanizm działania systemów totalitarnych;
20) funkcjonowanie demokracji w XX wieku: • określa zasady funkcjonowania państw demokratycznych w XX wieku, • charakteryzuje różne systemy ustrojowe w XX wieku;
21) ewolucja stosunków międzynarodowych i ich charakter oraz struktury ponadnarodowe w polityce i gospodarce: • charakteryzuje układ sił politycznych po I wojnie światowej i po II wojnie światowej, • charakteryzuje problemy gospodarcze i społeczne XX wieku, • charakteryzuje procesy tworzenia się politycznych, gospodarczych i militarnych struktur ponadnarodowych w XX wieku, • wymienia główne (poza dwiema wojnami światowymi) konflikty międzynarodowe w XX stuleciu;
22) rewolucja techniczna w XX wieku: • wymienia najważniejsze osiągnięcia naukowe i techniczne w XX wieku i określa ich skutki dla społeczeństw i państw oraz oddziaływanie na życie codzienne;
23) przemiany w sferze kultury; sobór watykański II i encykliki papieskie: • wymienia podstawowe zjawiska występujące w kulturze XX wieku, • wskazuje osiągnięcia kultury XX wieku w poszczególnych jej dziedzinach, • charakteryzuje przemiany w Kościele katolickim w XX wieku;
24) Rzeczpospolita między okresem zniewolenia a niepodległością: • charakteryzuje przemiany polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe w Polsce w XX stuleciu, • charakteryzuje przemiany w systemie demokracji polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym i po 1989 r., • charakteryzuje politykę władz wobec społeczeństwa polskiego po II wojnie światowej, a także charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego wobec władz w okresie PRL.

II. KORZYSTANIE Z INFORMACJI

Uczniś stosuje faktografię i terminologię historyczną do wyjaśnienia procesu historycznego:

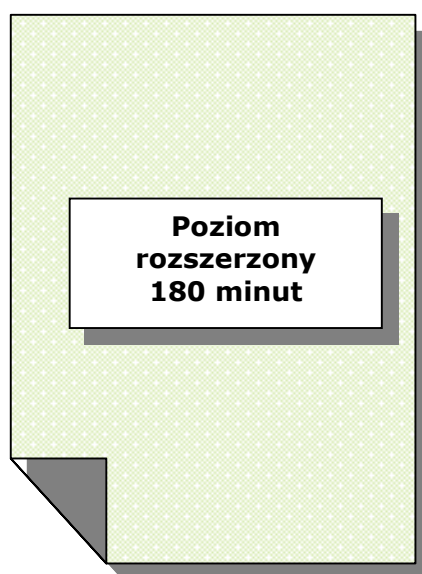
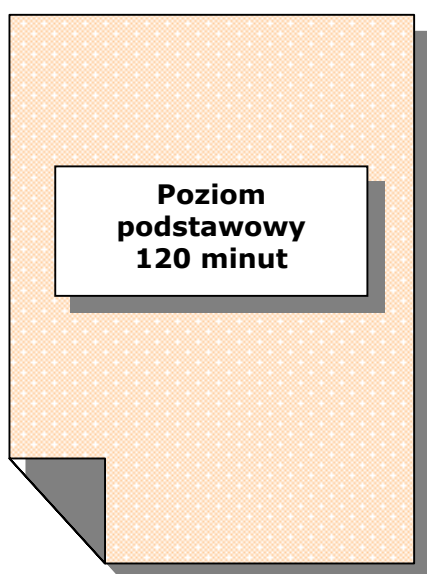
Standard	Opis wymagań
1.) korzysta z różnorodnych źródeł wiedzy historycznej – wyszukuje i interpretuje informacje zgodnie z warsztatem historycznym,	▪ analizuje różnorodne źródła (tekstowe, ikonograficzne, kartograficzne, symboliczne) zgodnie z wymogami warsztatu historycznego, ▪ wykorzystuje uzyskane informacje do wyjaśnienia procesu historycznego, ▪ poddaje krytyce różnorodne źródła informacji, ▪ porównuje informacje i wartościuje je, ▪ podaje przykłady krytycznych interpretacji danego problemu;
2.) wskazuje związki pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego w przeszłości (polityka, gospodarka, kultura).	▪ wyjaśnia związki pomiędzy faktami, zjawiskami i procesami, ▪ wyjaśnia różne aspekty procesu historycznego (polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe), ▪ formułuje problem i wyjaśnia go całościowo.

III. TWORZENIE INFORMACJI

Uczniś przedstawia oraz ocenia wydarzenia i zjawiska historyczne, formułując przejrzyście i logiczną wypowiedź pisemną:

Standard	Opis wymagań
1.) porównuje, czyli wskazuje różnice i podobieństwa między zjawiskami i procesami,	▪ zestawia ze sobą odpowiednie informacje dotyczące zjawisk i procesów historycznych, ▪ dostrzega podobieństwa i różnice oraz wartościuje je w celu wyjaśnienia problemu, ▪ wyciąga wnioski z porównań, ▪ uzasadnia swoje stanowisko;
2.) krytycznie analizuje i ocenia różne interpretacje historii.	▪ dostrzega różne interpretacje historii i ich przyczyny, ▪ uwzględnia informacje oraz opinie różniące się między sobą, ▪ formułuje wnioski, ▪ ocenia wybrane problemy historyczne z uwzględnieniem zasad naukowego badania przeszłości.

VI. PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

☐

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 29 stron (zadania 1 – 34). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

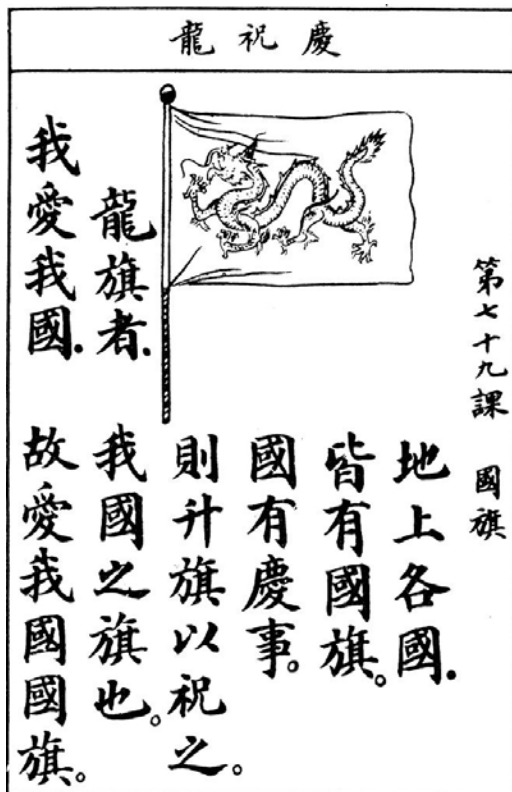
PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Zadanie 1. (4 pkt)

Podanym poniżej tekstom (pismom) przyporządkuj właściwe podpisy, wstawiając w miejsca wykropkowane odpowiadające im liczby 1 – 5.

A.

B.

C.

D.

Źródło: A. F. Majewicz, *Języki świata i ich klasyfikacja*, Warszawa 1989, s. 47, 67, 111, 227

1. Pismo hieroglificzne
2. Pismo klinowe
3. Pismo greckie
4. Pismo arabskie
5. Pismo chińskie

Zadanie 2. (2 pkt)

Wśród wymienionych postaci Starego i Nowego Testamentu wskaż tę, która jest chronologicznie pierwsza i oznacz ją literą A (w rubryce „odpowiedzi”), a tę postać, która jest chronologicznie ostatnia, oznacz literą B.

Postacie Starego i Nowego Testamentu	Odpowiedzi
1. Mojżesz – prorok i prawodawca	
2. Dawid – król Izraela	
3. Paweł z Tarsu – apostoł i misjonarz	
4. Abraham – patriarcha narodu Izraela	
5. Herod Wielki – król Judei	
6. Salomon – król Izraela	

Zadanie 3. (4 pkt)

W tabeli podano znaczenie czterech pojęć (terminów) dotyczących życia politycznego starożytnej Grecji. Uzupełnij tabelę, wpisując odpowiednie pojęcia (terminy) w rubryki oznaczone A, B, C, D.

Znaczenie przyjęte przez historiografię	Pojęcie (termin)
W starożytnej Grecji forma rządów powstałych w wyniku obalenia istniejącego porządku politycznego i przejęcia władzy przez jednostkę.	A.
Procedura polityczna skazywania na wygnanie obywatela Aten wprowadzona na początku V w. p.n.e.	B.
W starożytnej Grecji przywódca ludu, mówca, zawodowy polityk, zawdzięczający swoje wpływy umiejętności przemawiania na zgromadzeniu.	C.
W starożytnej Grecji rządy polegające na sprawowaniu władzy przez niewielką grupę, wywodzącą się najczęściej spośród arystokracji lub ludzi bogatych.	D.

Zadanie 4. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe.

W tabeli w odpowiednich rubrykach dopisz obok podanej informacji: prawda lub fałsz.

A. Listy proskrypcyjne – to w starożytnym Rzymie listy osób wyjętych spod prawa z powodów politycznych.	
B. Epoka hellenistyczna – to okres w dziejach starożytnej Grecji, po wojnach Greków z Persją, kiedy hegemonię nad państwami greckim przejęły Ateny.	
C. Limes – to w cesarstwie rzymskim obronny system graniczny.	

Zadanie 5. (3 pkt)

Poniżej zamieszczono fragmenty biografii wielkich postaci starożytności. Przyporządkuj tym fragmentom odpowiednie osoby z podanej listy, wpisując imię pod cytowanym fragmentem.

Aleksander Wielki, Hannibal, Marek Antoniusz,

Justynian Wielki, Konstantyn Wielki, Juliusz Cezar

Tekst 1.

(...) postanowił kontynuować pochód i iść do Italii; zwołał więc wojsko (...) i starał się na rozmaity sposób oddziaływać na nie, wyrażając słowa nagany i zachęty: „(...) opuściliście Hiszpanię (...), przeprawiliście się przez rzekę Ebro, by wymazać z pamięci ludzkiej nazwę Rzymian i by dać wolność całemu światu (...); macie przed oczyma Alpy, których drugie zbocza należą już do Italii, i teraz u samych bram nieprzyjacielskich stajecie znużeni? (...)

Źródło: Tytus Liwiusz, *Dzieje od założenia miasta Rzymu*, Wrocław 1955, s. 290-291

A.

Tekst 2.

(...) dla uświetnienia swego zwycięstwa nad Licyniuszem nazwał dawne Bizancjum Konstantynopolem i jakby swoje miasto ojczyste z wielką wspaniałością przyozdobił, starając się, aby Rzymowi dorównywało. Ze wszystkich stron ściągał do niego mieszkańców i ogromne sumy na nich wydawał tak, że wyczerpał na to niemal wszystkie swoje skarby i dochody cesarskie (...)

Źródło: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej*, z. 12, Kraków 1923, s. 7

B.

Tekst 3.

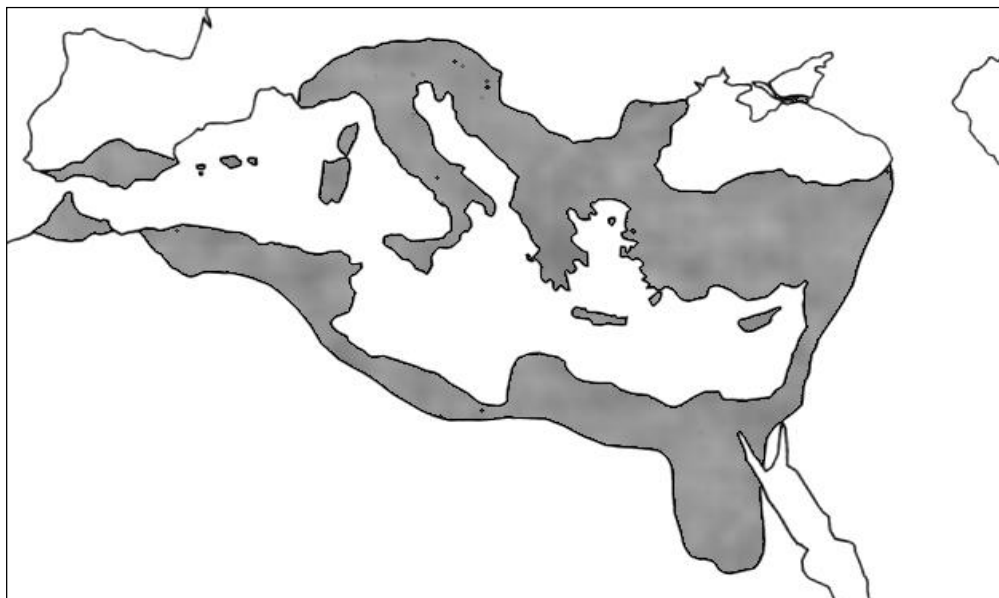
Panowanie jego rozciągało się od Eufratu i Armenii do Morza Jońskiego i Ilirii. Oktawian zaś od Ilirii do Oceanu Zachodniego, i na odwrót, od tego oceanu do Morza Tyrreńskiego i Sycylijskiego. Z Afryki zaś część naprzeciw Italii, Galii i Hiszpanii aż po słupy Herkulesa miał Oktawian, a on miał część po Etiopię. (...) Do tego jednak stopnia był tylko dodatkiem do Kleopatry, że choć silniejszy był w wojsku lądowym, zgodził się na bitwę morską – dla Kleopatry (...)

Źródło: Plutarch z Cheronei, *Żywoty sławnych mężów*, Wrocław 1997, s. 314

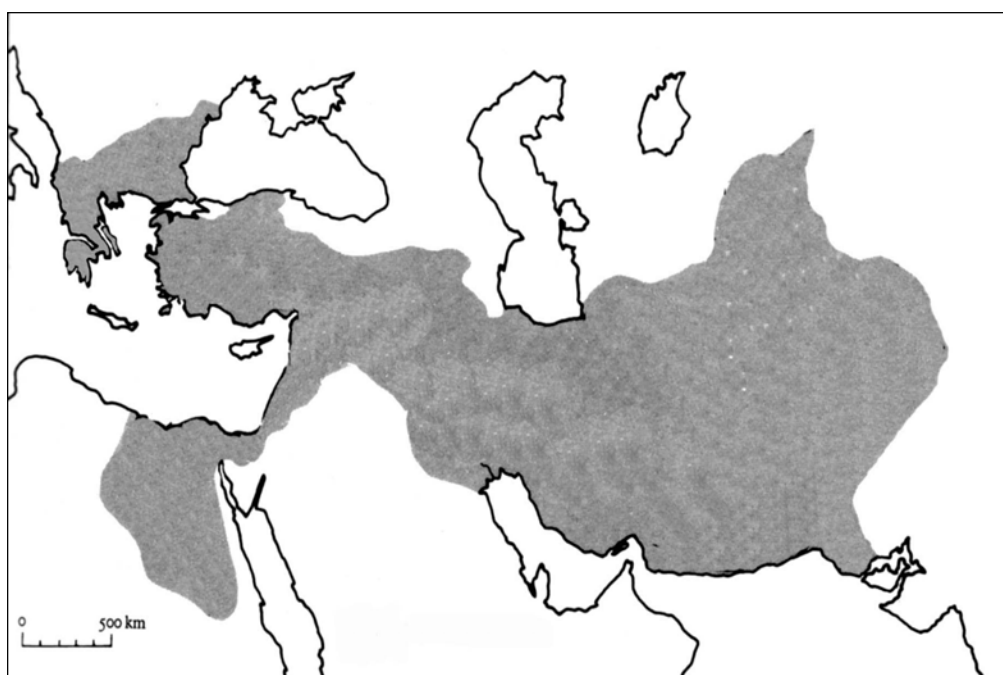
C.

Zadanie 6. (4 pkt)

Poniżej zamieszczono cztery mapy, przedstawiające państwa (imperia) starożytne i wczesnośredniowieczne. Przyporządkuj tym mapom odpowiednie tytuły, wstawiając w miejsca wykropkowane odpowiadające im liczby 1 – 5.

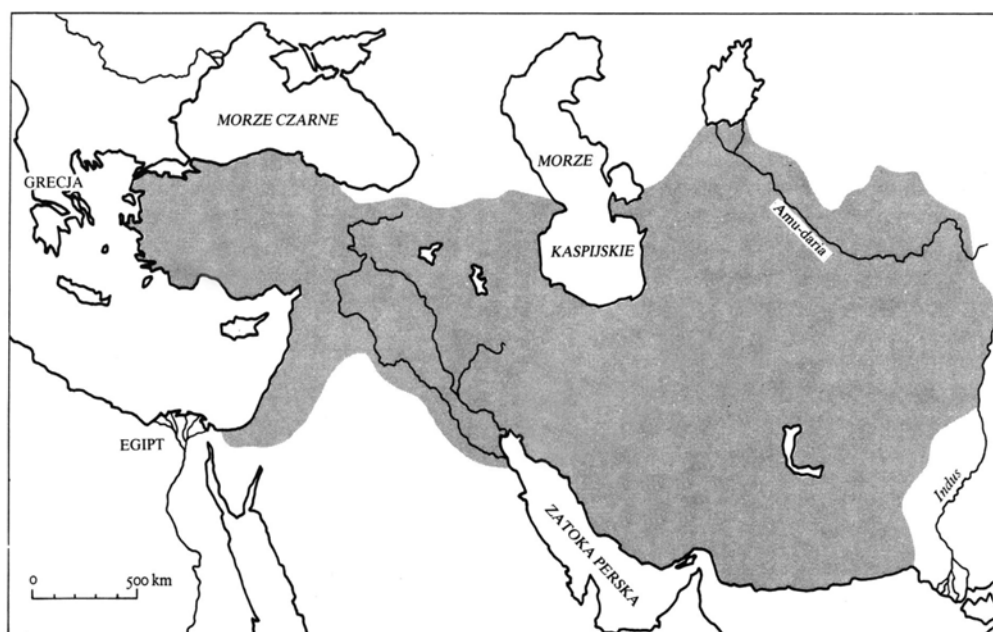
A.

B.

C.

D.

1. Imperium Aleksandra Wielkiego w roku jego śmierci
2. Państwo rzymskie w roku śmierci Juliusza Cezara
3. Państwo Justyniana Wielkiego w roku jego śmierci
4. Imperium perskie w połowie VI w. p. n. e.
5. Państwo Karola Wielkiego w roku jego śmierci

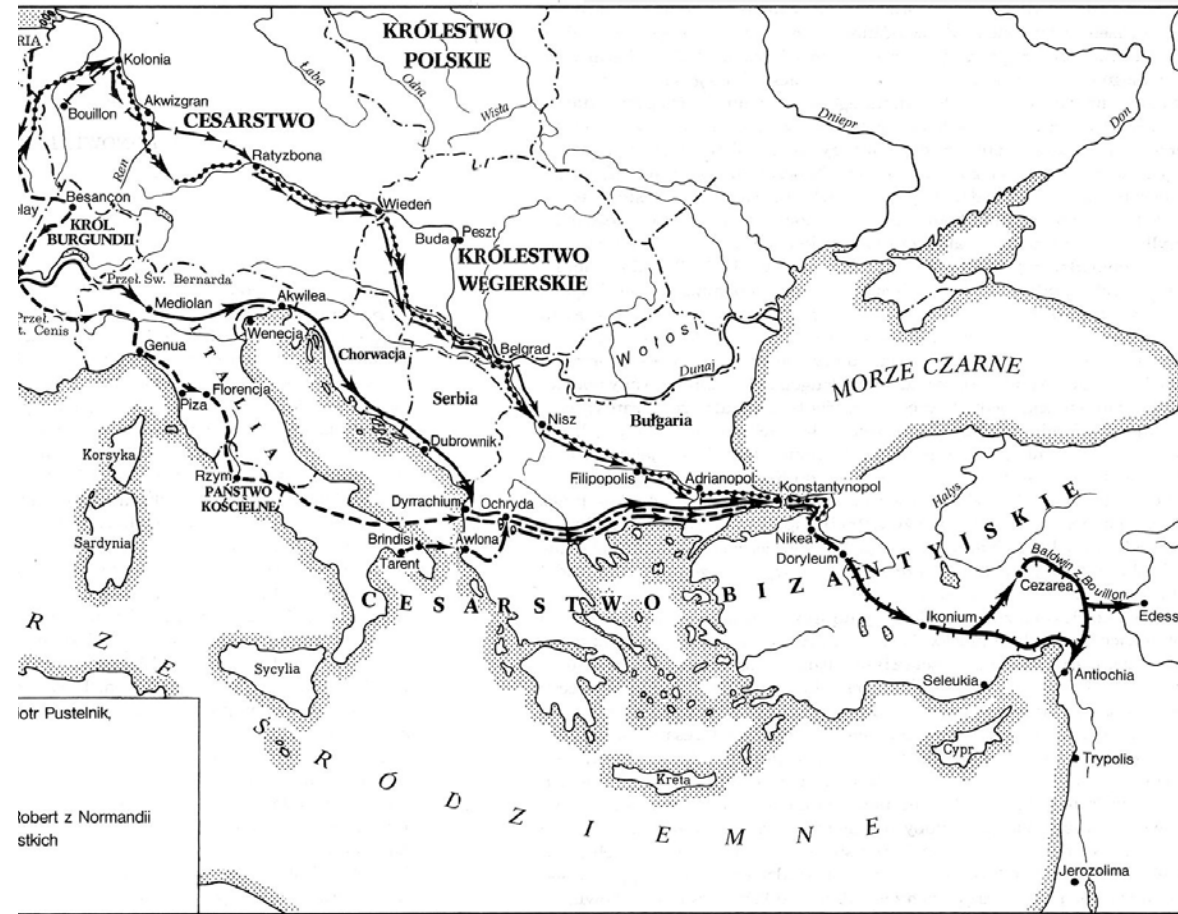
Źródła: J. M. Roberts, *Ilustrowana historia świata*, t. I, Łódź 1986, s. 258, s. 291, s. 310; N. Davies, *Europa – rozprawa historyka z historią*, Kraków 1998, s. 1245

Zadanie 7. (1 pkt)

Przeanalizuj treść zamieszczonej

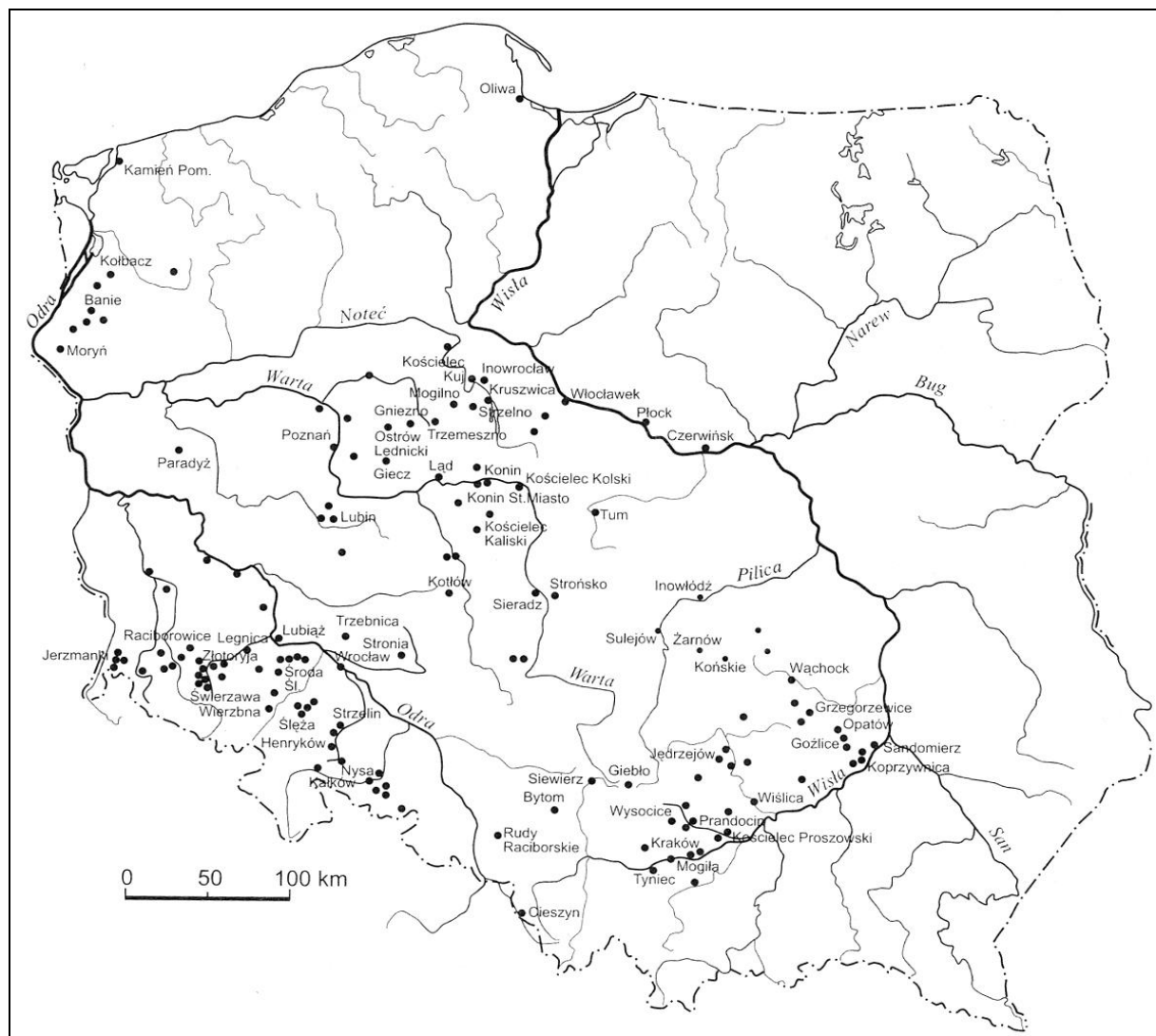
Uwaga: tytuł powinien zawierać

opis poniżej mapy (łącznie z legendą - objaśnieniami) i zaproponuj dla niej tytuł.
Wskazanie tematu i czasu.

Zadanie 8. (1 pkt)

Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie budowli romańskich na ziemiach polskich. Przeanalizuj jej treść i spośród zdań komentujących tę mapę (zdania oznaczone A, B, C, D) wybierz falszywe i zdanie to podkreśl.

Źródło: Z. Świechowski, *Sztuka romańska w Polsce*, Warszawa, 1982, s. 273

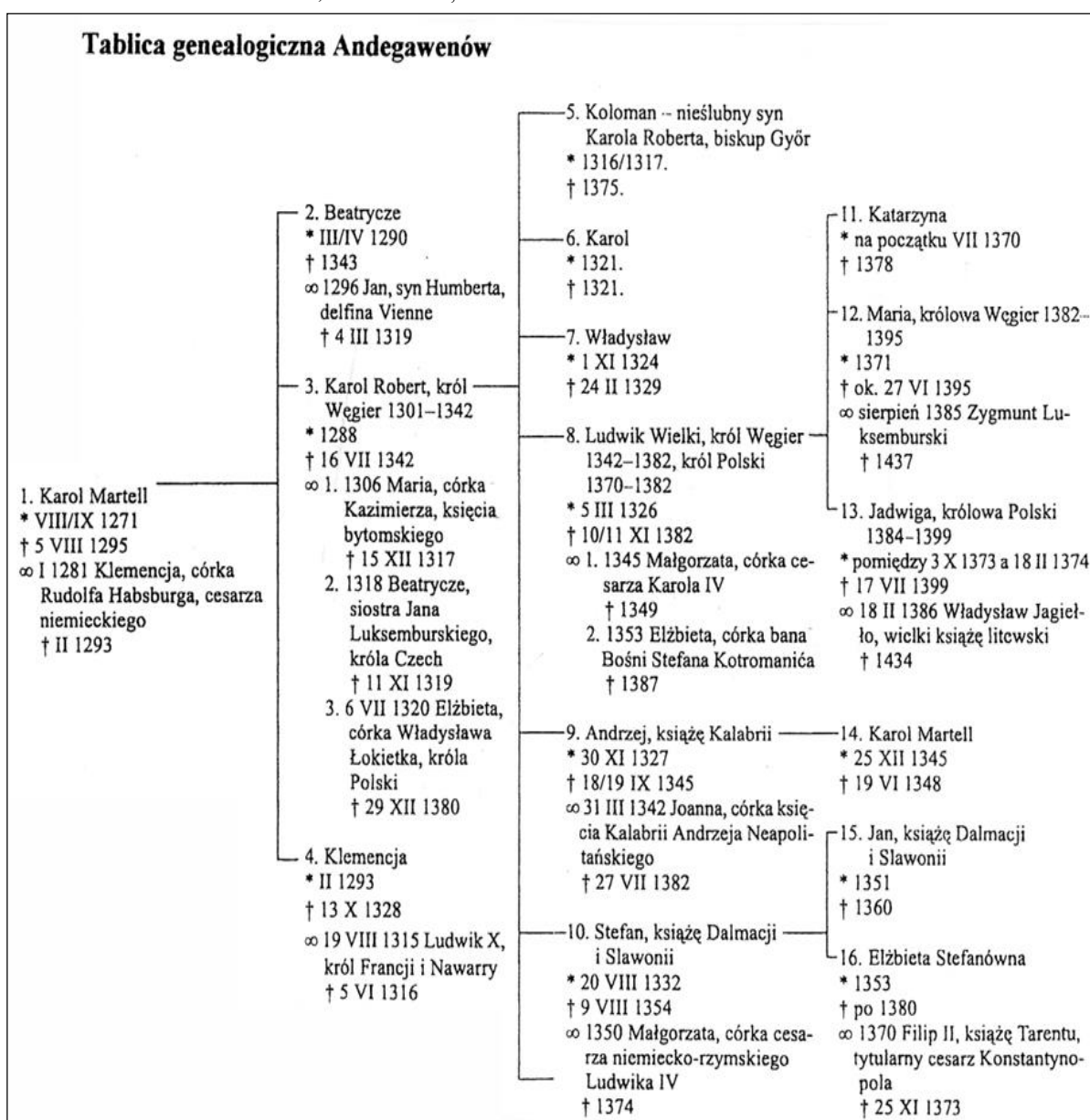
- A. Linia Wisły stanowi wschodnią granicę zasięgu romańszczyzny na ziemiach polskich.
- B. Największe skupiska obiektów romańskich na ziemiach polskich znajdują się w Małopolsce, na Śląsku i w Wielkopolsce.
- C. Na mapie nie zaznaczono Warszawy, ponieważ ośrodek ten jeszcze nie istniał w okresie rozwoju romańszczyzny.
- D. Na obszarze północno-wschodniej Polski nie występują obiekty romańskie, gdyż od X do XIII wieku były to ziemie zajęte przez Zakon Krzyżacki.

Zadanie 9. (6 pkt)

Przeczytaj zamieszczony fragment *Kroniki Jana z Czarnkowa* i zapoznaj się z tablicą genealogiczną Andegawenów, a następnie odpowiedz na pytania A, B, C.

Za czasów Karola, ojca wspomnianego króla Ludwika, najjaśniejszy król polski Kazimierz [...] zamyślił prosić o pomoc wspomnianego Karola, który siostrę jego miał za żonę. Gdy to uczynił [...] rzeczony król z pochodzenia Francuz, człowiek bardzo mądry, [...] pierwaj nim obiecał dać mu pomoc orężną, rozważył, jakich by się mógł spodziewać zysków lub korzyści. Król Kazimierz, zwiedziony radą swoich, jak mniemał, wiernych doradców, oświadczył Karolowi, królowi węgierskiemu, że w razie gdyby nie miał syna - a miał już dwie córki z małżonki swej Litwinki - chciałby przeznaczyć swoje Królestwo Polskie jego pierworodnemu synowi Ludwikowi, jako swemu [...] siostrzeńcowi. Miał bowiem wtedy wspomniany król Karol trzech synów: Ludwika, Andrzeja i Stefana i postanowił sobie w duchu, że Ludwika w Polsce, Andrzeja na Sycylii, a Stefana na Węgrzech uczyni królami.

Źródło: *Kronika Jana z Czarnkowa*, Kraków 1996, s. 27-28

Źródło: *Genealogia Andegawenów węgierskich*, Kraków 1999

A. Odpowiedz, kim był dla Ludwika Węgierskiego Władysław Łokietek, a kim Kazimierz Wielki (określ pokrewieństwo).

Władysław Łokietek

Kazimierz Wielki

B. Czy losy synów króla Karola Roberta Andegaweńskiego (Ludwika i Stefana) przebiegły zgodnie z przedstawionymi w *Kronice* planami ich ojca? Odpowiedź poprzyj informacjami uzyskanymi z tablicy genealogicznej.

Ludwik Andegaweński

Stefan Andegaweński

C. Określ, jaki był stosunek kronikarza do zawartej umowy między królem Polski a królem Węgier. Odpowiedź poprzyj odpowiednim cytatem (wpisz go poniżej).

.....

Zadanie 10. (2 pkt)

Zapoznaj się z danymi zawartymi w poniższej tabeli, a następnie wykonaj polecenia A i B.

Tabela. Liczba studentów pochodzenia mieszczańskiego na uniwersytecie krakowskim w XV w. (według dzielnic)

Lata	Małopolska	Śląsk	Wielkopolska	Pozostałe dzielnice (Mazowsze, Prusy, Ruś)
1400-1424	345	224	314	108
1425-1449	415	178	308	185
1450-1474	519	491	291	288
1475-1499	682	647	370	504
Razem	1961	1540	1283	1085

Na podstawie: J. Kłoczowski, *Europa słowiańska w XIV-XV wieku*, Warszawa 1984, s. 218

A. Spośród podanych zdań, odnoszących się do tabeli, wskaż informację nieprawdziwą i zdanie to podkreśl.

1. Przez cały XV wiek na uniwersytecie krakowskim najliczniejszą grupę stanowili studenci pochodzący z miast małopolskich.
2. Miasta wielkopolskie, jeszcze w pierwszej połowie XV w. – stanowiące obok małopolskich, główną bazę rekrutacyjną – tracą wyraźnie swą pozycję w drugiej połowie stulecia na rzecz przede wszystkim Ślązaków, ale częściowo także i studentów pochodzących z pozostałych dzielnic (Mazowsza, Prusy, Ruś).
3. W ostatnich dziesięcioleciach XV w. nastąpił wzrost liczby studentów z miast pozostałych dzielnic: Mazowsza, Prusy, Ruś.
4. W stosunku do okresu wyjściowego – rekrutacji w początkach XV w. (1400-1424) – największe tempo wzrostu nastąpiło w grupie studentów pochodzących z miast wielkopolskich.

B. U schyłku XIV w. i w początkach XV Ślązacy byli licznie reprezentowani na uniwersytecie praskim – to oni stanowili tam trzon nacji polskiej. W XV w. liczba studentów uniwersytetu praskiego pochodzących z miast śląskich znacząco zmalała, młodzież ze Śląska wybierała studia w Krakowie.

Wskaż przyczynę tego zjawiska. Wybraną przyczynę podkreśl.

1. husytyzm w Czechach
2. unia personalna polsko-czeska
3. schizma wschodnia
4. zagrożenie tureckie

Zadanie 11. (5 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując obok nazwy dynastii władcę, który z niej pochodził.

Uwaga: każdą z wymienionych dynastii reprezentuje tylko jeden władca, którego należy wybrać z listy podanej pod tabelą.

	Dynastia	Władca
A.	Rurykowicze	
B.	Przemyslidzi	
C.	Merowingowie	
D.	Plantageneci	
E.	Hohenstaufowie	

Wilhelm Zdobywca, Jarosław Mądry, Wacław II Czeski, Fryderyk I Barbarossa, Hugo Kapet, Władysław Herman, Jan Luksemburczyk, Chłodwig (Kłodwig), Jan bez Ziemi, Karol Wielki

Zadanie 12. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując brakujące informacje w miejsca oznaczone literami A, B, C, D.

Lp.	Rok wydania	Miejsce	Wystawca	Treść przywileju/konstytucji sejmowej
1.	1430	Jedlnia	A.	<i>„...przypiekamy też [...], że żadnego ziemianina osiadłego za żaden występki czy winę nie uwięzimy [...], o ile nie zostanie przez sąd słusznie skazany ...”</i>
2.	1454	B.	Kazimierz Jagiellończyk	<i>„...przypiekamy również, że ani żadnych nowych ustaw nie wydamy, nie polecimy wzywać ziemian na wojnę bez zgody sejmiku ziemskiego...”</i>
3.	1501	C.	Aleksander Jagiellończyk	<i>„...całą władzę wykonawczą w Polsce oddano w ręce senatu [...] król, zwany princepsem sprowadzony został do roli bezsilnego przewodniczącego w radzie koronnej (senacie).....”</i>
4.	D.	Radom	Aleksander Jagiellończyk	<i>„...by nic nowego przez nas i następców naszych nie mogło być ustanowione bez wspólnego przyzwolenia panów rady i posłów ziemskich...”</i>

Przeczytaj fragment pracy niemieckiego socjologa Maxa Webera i odpowiedz, na jaką zależność wskazuje autor.

Źródło: M. Weber, *Szkice z socjologii religii*, Warszawa 1984, s. 101-103

.....

.....

.....

.....

.....

Poniższa mapa przedstawia podział jednego z państw europejskich. Uzupełnij cztery zdania (A, B, C, D) odnoszące się do treści tej mapy.

40

- A. Na mapie przedstawiono podział (podaj nazwę państwa)
- B. Podziału tego państwa dokonano w stuleciu.
- C. Część tego państwa pozostała królestwem i znalazła się pod panowaniem dynastii
- D. Inna część tego państwa, nosząca nazwę Siedmiogród, stała się w tym stuleciu lennem (podaj nazwę państwa)

Zadanie 15. (2 pkt)

W tabeli zestawiono informacje o polskich władcach w latach 1587-1673 oraz ich żonach. Wykonaj polecenia A i B.

Lp.	Władca	Lata panowania	Żona	Dynastia/rodzina kraj pochodzenia żony
1.	Zygmunt III Waza	1587-1632	Anna Austriaczka	Habsburg c. arcyksięcia Karola
			Konstancja Austriaczka	Habsburg c. arcyksięcia Karola
2.	Władysław IV Waza	1632-1648	Cecylia Renata	Habsburg c. cesarza Ferdynanda II
			Ludwika Maria	Gonzaga (Francja) c. księcia Nevers
3.	Jan II Kazimierz Waza	1648-1668	Ludwika Maria	Gonzaga (Francja) c. księcia Nevers
4.	Michał Korybut Wiśniowiecki	1669-1673	Maria Eleonora	Habsburg c. cesarza Ferdynanda III

- A. Sformułuj wniosek dotyczący kierunków polskiej polityki zagranicznej we wskazanym okresie.
-
-
- B. Tabela zawiera informacje o decyzjach matrymonialnych polskich władców w latach 1587-1673. Określ, co ze względu na polską politykę europejską tego okresu było najważniejszym uwarunkowaniem tych decyzji matrymonialnych.
-
-

Zadanie 16. (3 pkt)

Przeczytaj napisy (teksty) umieszczone na obrazach namalowanych w XVII stuleciu dla rodziny Mniszchów. Wykonaj polecenia A i B.

Napis 1.

Zaślubiny Marianny Mniszchówny, córki Jerzego z Wielkich Kończyc Mniszcha, wojewody sandomierskiego, z Dymitrem Iwanowiczem, cesarzem Moskwy, w którego imieniu zaślubiny te przyjął wielki poseł moskiewski, znakomity mąż Ofanasius Ułasiewicz, w Krakowie za zgodą króla i Rzeczypospolitej, pobłogosławił i aktu ślubu dokonał prymas Królestwa kardynał Maciejowski.

Napis 2.

Koronacja Marianny Mniszchówny, Jerzego wojewody sandomierskiego z Tartłówną spłodzonej córki, zaś żony Dymitra Iwanowicza cesarza Moskwy, na cesarzową cesarstwa moskiewskiego przez arcybiskupa obrządku greckiego w mieście stołecznym nazywającym się Moskwa, w obecności posła króla Polski Mikołaja Oleśnickiego i w asystencji rodziny samej cesarzowej [...] i pysznie dokonana w roku pańskim [...].

Źródło: M. Gębarowicz, *Początki malarstwa historycznego w Polsce*, Wrocław 1981, s. 48, 56

A. Napisz, jaką nazwę przyjęto w historiografii polskiej dla określenia wydarzeń w stosunkach polsko-moskiewskich, do których odnoszą się przytoczone teksty.

.....

B. Wskaż dwa elementy typowe dla kultury szlacheckiej, które eksponują oba teksty.

.....

.....

Zadanie 17. (4 pkt)

Napisz krótkie wyjaśnienie pojęcia „unia brzeska”.

Uwzględnij:

- datację tego wydarzenia,
- wyjaśnienie, czym ona była,
- dwa jej następstwa dla sytuacji w Rzeczypospolitej w pierwszej poł. XVII w.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

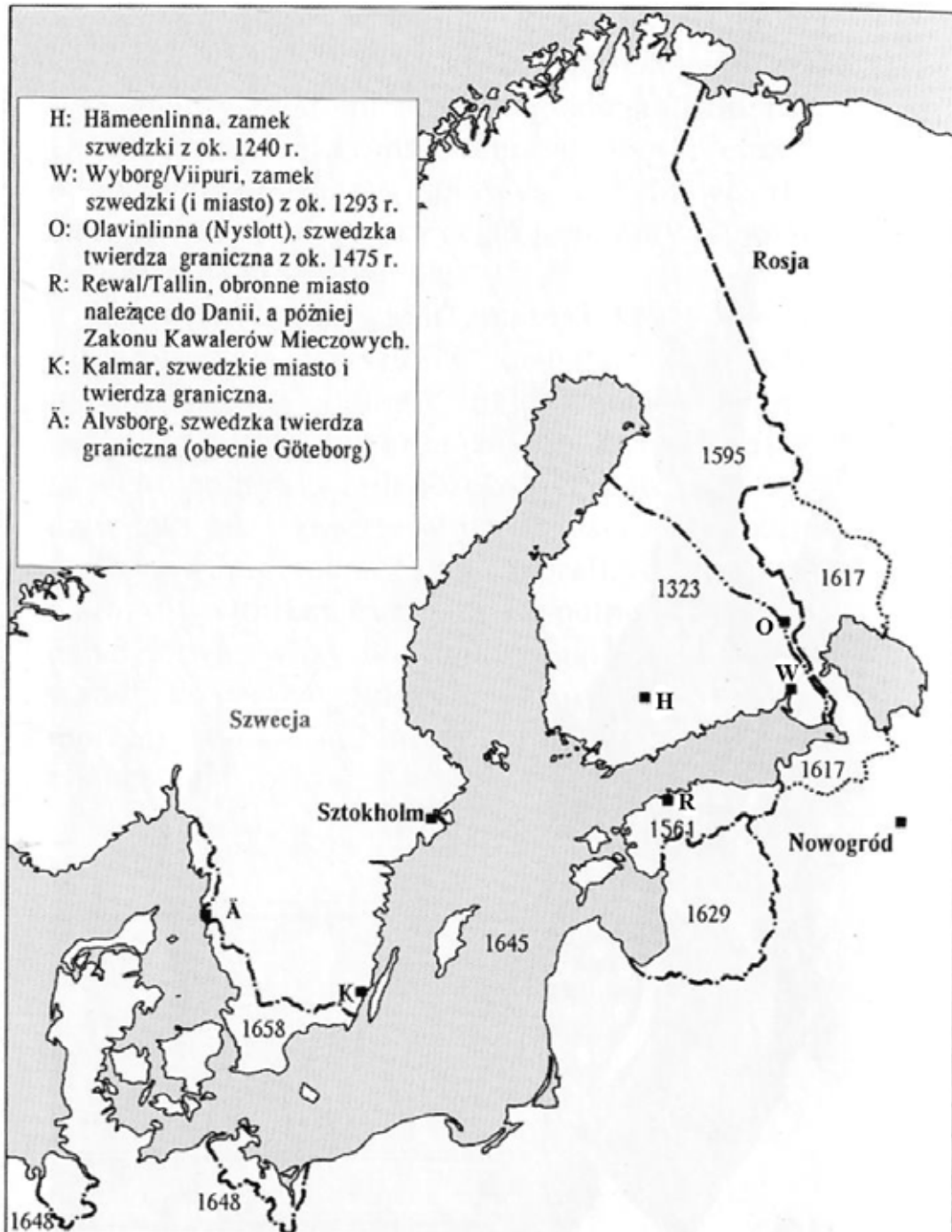
.....

.....

Zadanie 18. (2 pkt)

Poniższe mapy (A, B) przedstawiają stan posiadania (rozwój terytorialny) dwóch państw europejskich w basenie Morza Bałtyckiego. Zanalizuj treść zamieszczonych map i na podstawie uzyskanej wiedzy podaj nazwy tych państw, których stan posiadania (rozwój terytorialny) przedstawiają poniższe mapy.

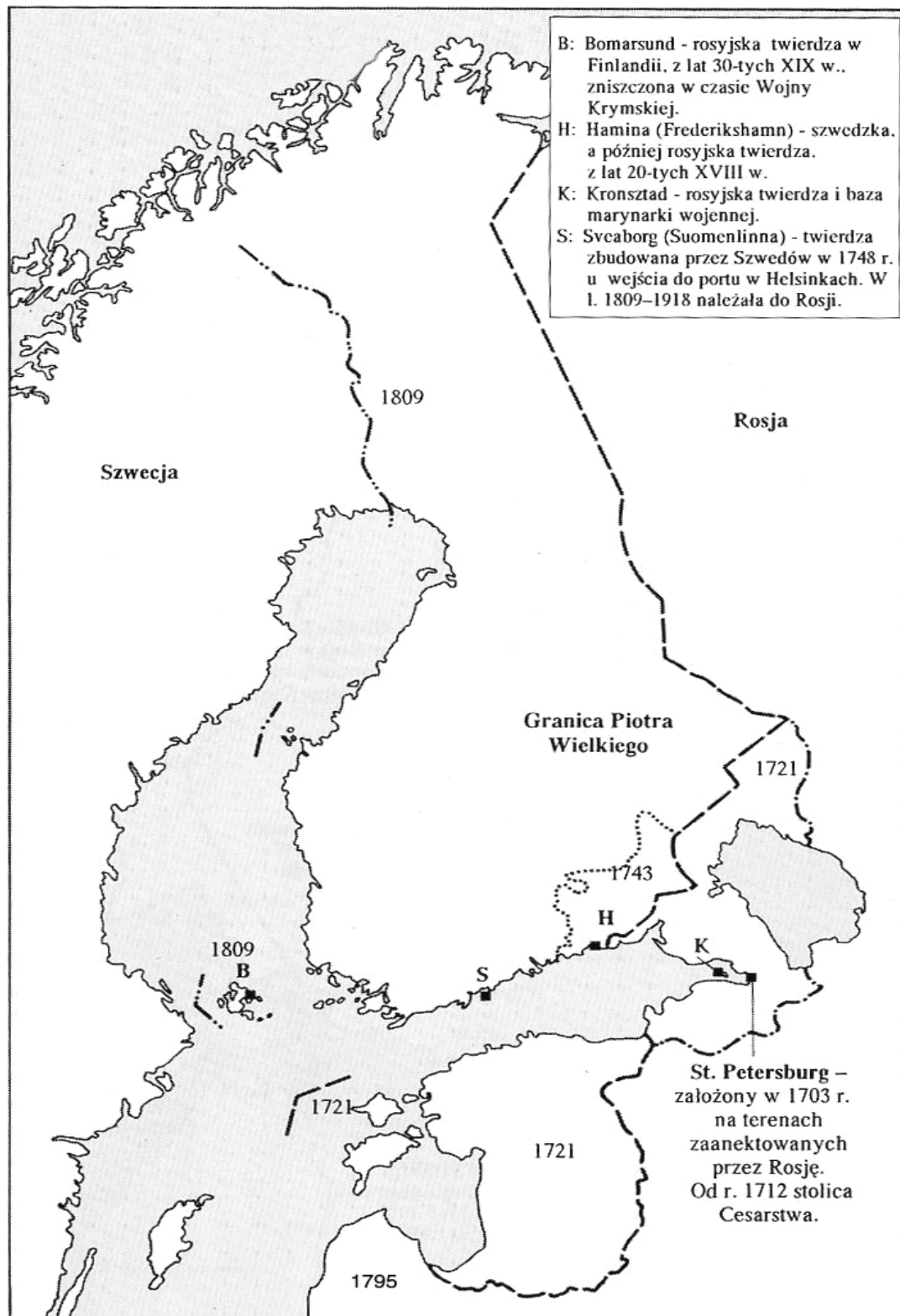
Mapa A

Źródło: M. Klinge, *Krótką historia Finlandii*, Helsinki 1997, s. 172

Mapa A przedstawia stan posiadania

Mapa B

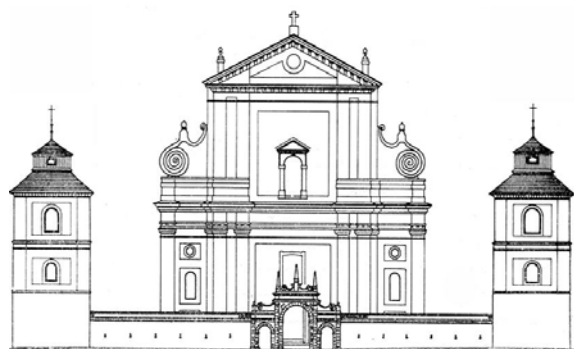
Źródło: M. Klinge, *op. cit.*, s. 173

Mapa B przedstawia stan posiadania

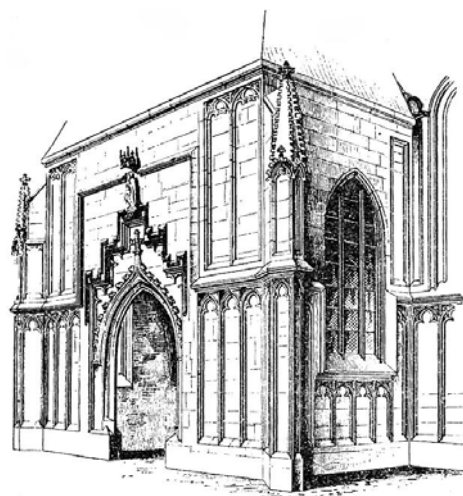
.....

Zadanie 19. (4 pkt)

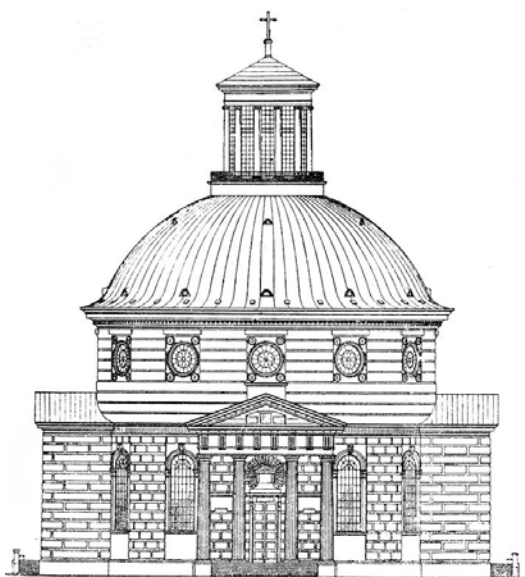
Przyporządkuj rysunkom właściwe podpisy, umieszczając odpowiednie liczby w wy kropkowanych miejscach.

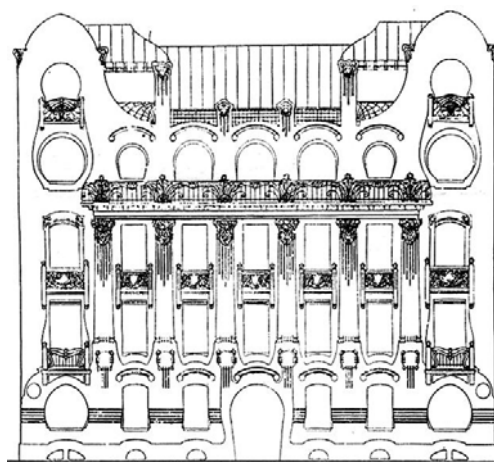
A.

B.

C.

D.

Źródło: A. Miłobędzki, *Zarys dziejów architektury w Polsce*, Warszawa 1968, s. 47, 67, 111, 227

1. Budowla romańska
2. Budowla gotycka
3. Budowla barokowa
4. Budowla klasycystyczna
5. Budowla secesyjna

Zadanie 20. (2 pkt)

Wśród wymienionych wydarzeń we Francji w latach 1789-1799 wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze i to, które jest ostatnie. W tabeli obok wydarzenia pierwszego wpisz literę A, obok ostatniego – B.

Wydarzenia we Francji w latach 1789-1799	Odpowiedzi
1. Śmierć Dantona	
2. Likwidacja monarchii - ogłoszenie republiki	
3. Przewrót thermidoriański - obalenie Robespierre'a	
4. Śmierć Ludwika XVI	
5. Przekształcenie Stanów Generalnych w Zgromadzenie Narodowe	
6. Obalenie Dyktatoratu - przewrót 18 brumaire'a	

Zadanie 21. (3 pkt)

Przeczytaj tekst i uzupełnij zdania A, B oraz wykonaj polecenia C i D.

[...] Tron polski elekcyjnym przez familyje mieć na zawsze chcemy i stanowimy. Doznane klęski bezkrólewioń periodycznie rząd wywracających, powinność ubezpieczenia losu każdego mieszkańca ziemi polskiej i zamknięcia na zawsze drogi wpływów mocarstw zagranicznych, pamięć świetności i szczęścia ojczyzny naszej familyj ciągle panujących, potrzeba odwrócenia od ambicyi tronu obcych i możnych Polaków zwrócenia do jednomyślnego wolności narodowej pielęgnowania, wskazały roztropności naszej oddanie tronu polskiego prawem następstwa. Stanowimy przeto, iż po życiu jakiego nam dobroć Boska pozwoli, elektor dzisiejszy saski w Polsce królować będzie. Dynastyja przyszłych królów polskich zacznie się na osobie Fryderyka Augusta, dzisiejszego elektora saskiego, którego sukcesorom de lumbis (z lędźwi, tzn. rodzonym) z płci męskiej tron polski przeznaczamy. Najstarszy syn króla panującego po ojcu na tron następować ma. Gdyby zaś dzisiejszy elektor saski nie miał potomstwa płci męskiej, tedy mąż przez elektora za zgodą stanów zgromadzonych córce jego dobrany zaczynać ma linię następstwa płci męskiej do tronu polskiego. (Dlatego) Maryję Augustę Nepomucenę córkę elektora, za infantkę polską deklarujemy, zachowując przy narodzie prawo, żadnej preskrypcyi (przedawnieniu) podpadać nie mogące, wybrania do tronu drugiego domu po wygaśnięciu pierwszego. [...]

A. Powyższy akt prawny pochodzi z roku

B. Podaj nazwę tego aktu prawnego

C. Odpowiedz, czy powyższy akt prawny wprowadzał w Polsce monarchię dziedziczną.

.....

D. Podaj, w jakich okolicznościach powyższy akt prawny przewidywał elekcję.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 22. (4 pkt)

Połącz wymienione niżej postacie z nurtami ideologicznymi (lub kierunkami filozoficznymi). Uzupełnij tabelę, wpisując nazwisko w odpowiednie miejsce.

Adam Smith, August Comte, Fryderyk Nietzsche, Leon XIII,
Fryderyk Engels, Michał Bakunin, Zygmunt Freud

	Nurt ideologiczny lub kierunek filozoficzny	Postać
A.	Anarchizm	
B.	Marksizm	
C.	Pozytywizm	
D.	Liberalizm	

Zadanie 23. (1 pkt)

Przeczytaj poniższy fragment pracy angielskiego historyka Arnolda J. Toynbee`ego, a następnie sformułuj tezę, którą w tym fragmencie stawia Toynbee.

W ciągu ostatnich dwu stuleci dały o sobie znać dwie nowe dynamiczne siły społeczne: industrializm i demokracja, a jedną ze starych instytucji, z którymi siły te się zderzyły, było niewolnictwo. [...] W chwili gdy pod koniec XVIII w. nowe siły demokracji i industrializmu zaczęły przenikać z Wielkiej Brytanii do reszty świata zachodniego, niewolnictwo wciąż ograniczało się praktycznie do kolonialnych obrzeży, a nawet tam jego obszar się kurczył. Mężowie stanu, którzy sami byli właścicielami niewolników, jak Washington i Jefferson, nie tylko boleli nad tą instytucją, ale i kreślili dość optymistyczne perspektywy jej pokojowego rozwiązania [...]. Możliwość tę jednak przekreślił wybuch rewolucji przemysłowej w Wielkiej Brytanii, co ogromnie spotęgowało popyt na surowce, wytwarzane nakładem pracy niewolniczej na plantacjach. Tak więc wpływ rewolucji przemysłowej przedłużał życie anachronicznej i obumierającej instytucji [...].

Źródło: A. J. Toynbee, *Stadium historii*, Warszawa 2000, s. 253-254

.....

.....

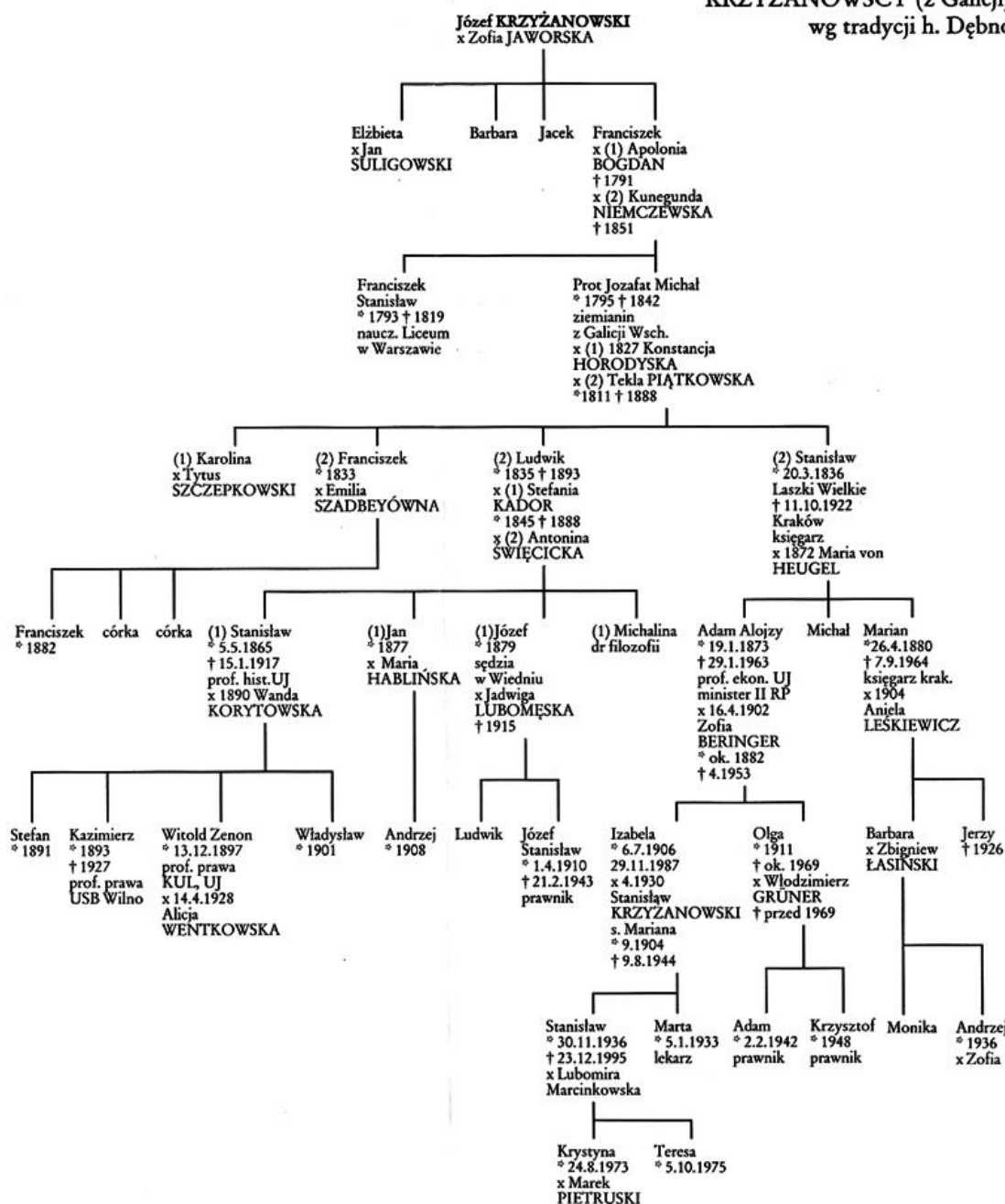
.....

.....

Zadanie 24. (2 pkt)

Na podstawie informacji zawartych w tablicy genealogicznej szlacheckiej rodziny Krzyżanowskich herbu Dębno (potomkowie ziemianina Józefa Krzyżanowskiego) wykonaj polecenia A i B. Tablica genealogiczna znajduje się na następnej stronie.

TABLICA XXIII
KRZYŻANOWSCY (z Galicji)
 wg tradycji h. Dębno

Źródło: A. Sikorski, P. Mysłakowski, *Rodzina matki Chopina. Mity i rzeczywistość*, Warszawa 2000, tablica XXIII

A. Podaj jeden przykład obniżenia pozycji społecznej (deklasacji), która dokonała się w rodzinie Krzyżanowskich w połowie XIX w.

.....

.....

B. Odpowiedz, do której warstwy społecznej (grupy społecznej) przynależeli Krzyżanowscy urodzeni w drugiej połowie XIX w.

.....

Zadanie 25. (2 pkt)

Wśród wymienionych odkryć geograficznych, podróży i wypraw badawczych wskaż to, które chronologicznie jest pierwsze i to, które jest ostatnie. W tabeli obok wydarzenia pierwszego wpisz literę A, obok ostatniego – B.

Wydarzenia - odkrycia, podróże i wyprawy badawcze	Odpowiedzi
1. Podróż z Europy do Chin (Marco Polo)	
2. Opłynięcie i odkrycie Przylądka Dobrej Nadziei (Bartolomeo Diaz)	
3. Odkrycie wschodnich wybrzeży Australii (James Cook)	
4. Pierwsze opłynięcie Ziemi (Ferdynand Magellan)	
5. Zdobycie bieguna południowego (Roald Amundsen)	
6. Odkrycie Ameryki – Bahamów, Kuby i Haiti (Krzysztof Kolumb)	

Zadanie 26. (3 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane informacje są prawdziwe, czy fałszywe.

W tabeli w odpowiednich rubrykach dopisz obok podanej informacji: prawda lub fałsz.

A. Ustawy norymberskie pozbawiały praw obywatelskich Żydów w Niemczech.	
B. Polowanie na czarownice – to określenie akcji podjętej w Stanach Zjednoczonych w okresie zimnej wojny przez senatora McCarthy'ego, polegającej na ujawnianiu komunistycznych powiązań czołowych osobistości życia publicznego.	
C. Dysydenci – to potoczny termin dla określenia grup opozycyjnych w krajach bloku komunistycznego.	

Zadanie 27. (2 pkt)

Przeczytaj fragment wspomnień Stefana Żeromskiego i uzupełnij zdanie A oraz wykonaj polecenie B.

Wkrótce ukazał się Radzymin ze zgłiszczami w środku rynku jeszcze dymiącymi, z domami poprzewracanymi od pocisków i cmentarną pustką [...]. Z Radzymina posunęliśmy już żywiej do Wyszkowa. Zbliżając się do tego miasteczka, spostrzegliśmy most na Bugu w stanie oplakanego zniszczenia. Trzeba było przeprawić się za rzekę przez most kolejowy [...] gdy wreszcie dotarliśmy do środka miasta, objaśniono nas w wojskowej komendzie, iż generał Józef Haller bawi właśnie na probostwie. [...] (Na probostwie) zastaliśmy [...] generała Hallera i ambasadora francuskiego. Trafiliśmy właśnie na sam środek relacji kanonika o pobycie w jego domu w ciągu ubiegłego tygodnia „rządu polskiego” [...] złożonego z rodaków naszych – dra Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego i Feliksa Kohna.

S. Żeromski, *Na probostwie w Wyszowie*, [w:] *Pisma polityczne*, Londyn 1988, s. 45-46

A. Tekst opisuje wydarzenia, które rozegrały się w roku

B. Wyjaśnij, o jakim „rządzie polskim” jest mowa w tym tekście.

.....

Zadanie 28. (3 pkt)

Poniższe zdania odnoszą się do danych z tabeli. Rozstrzygnij, czy są to informacje prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w odpowiednich rubrykach dopisz obok podanej informacji: prawda lub fałsz.

Tabela. Struktura wielkościowa gospodarstw w Polsce w 1921 r.

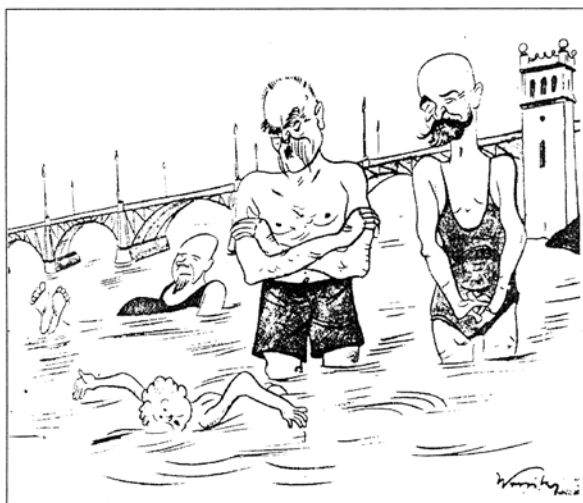
Grupa gospodarstw (w hektarach)	Liczba gospodarstw		Powierzchnia gospodarstw	
	w tys.	% ogółu	w tys. ha	% ogółu
ogółem →	3 490,7	100,0	37 926,0	100,0
do 2	1 013,4	29,0	1 060,7	2,8
2 – 5	1 138,5	32,6	4 248,3	11,2
5 – 10	861,1	24,7	6 562,6	17,3
10 – 20	360,0	10,3	5 201,7	13,7
20 – 50	87,6	2,5	2 611,1	6,9
powyżej 50	30,1	0,9	18 241,6	48,1

Źródło: Z. Landau, J. Tomaszewski, *Gospodarka Polski międzywojennej 1918-1939, t. I*, Warszawa 1967, s. 144

A. Gospodarstwa o powierzchni do 5 ha skupiały ponad połowę powierzchni gospodarstw w Polsce.	
B. Niecały 1% gospodarstw (tych największych) skupiał prawie połowę powierzchni gospodarstw w Polsce.	
C. Ponad $\frac{3}{4}$ gospodarstw w Polsce posiadało powierzchnię do 10 ha.	

Zadanie 29. (1 pkt)

Uzupełnij komentarz do poniższej satyry politycznej.

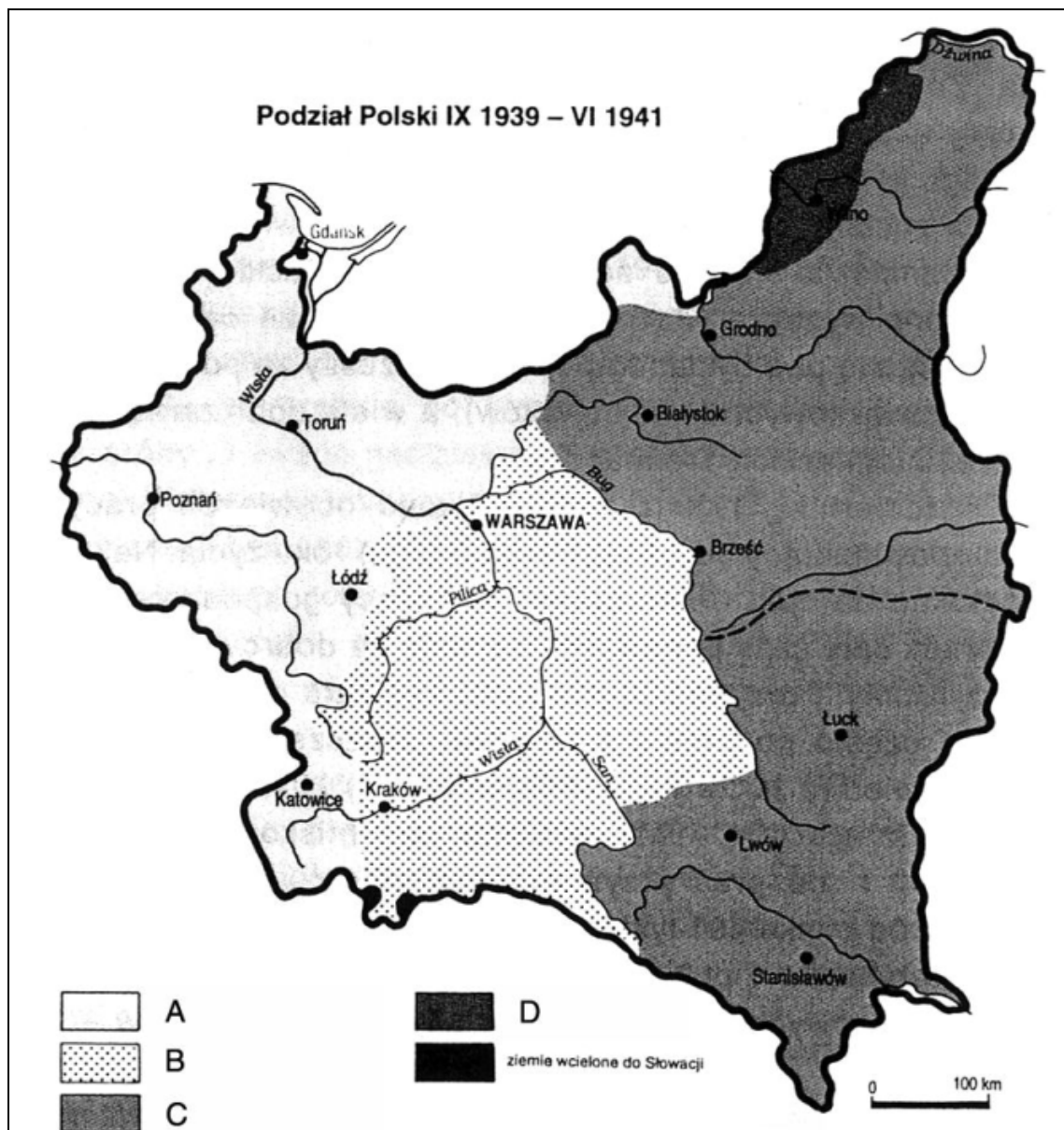
Be, be uczy się pływać.

Na podstawie: A. Garlicki, J. Kochanowski, *Józef Piłsudski w karykaturze*, Warszawa 1991, s. 107 (rys. A. Wasilewskiego)

Satyra polityczna pochodzi z 1928 r. Postaci stojące to Józef Piłsudski i Walery Sławek. Umieszczony w tle most Poniatońskiego w Warszawie jest aluzją do przewrotu majowego (na tym moście w dniach przewrotu Piłsudski spotkał się z prezydentem Wojciechowskim). Pływające dziecko i podpis pod tym rysunkiem to aluzja do

Zadanie 30. (4 pkt)

Poniżej zamieszczono mapę przedstawiającą podział ziem II Rzeczypospolitej w okresie od września 1939 do czerwca 1941 r.

Źródło: A. Paczkowski, *Pół wieku dziejów Polski 1939-1989*, Warszawa 2000, s. 36

Uzupełnij legendę (objaśnienia) do powyższej mapy:

A.

B.

C.

D. w okresie od X 1939 do VI 1940

.....

Zadanie 31. (3 pkt)

Poniższe zdania odnoszą się do danych z tabeli. Rozstrzygnij, czy są to informacje prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w odpowiednich rubrykach dopisz obok podanej informacji: prawda lub fałsz.

Tabela. Szacunek salda i składników migracji zewnętrznych ludności ziem polskich w latach 1870-1958 (w tys. osób)

Okres	Saldo migracji zewnętrznych	Składniki przyrostu lub ubytku wędrownego ludności				
		emigracja	reemigracja	wychodźstwo wojenne	repatriacja do Polski	repatriacja z Polski (w tym wysiedlenia)
1870-1913	- 3635	5135	1500	.	.	.
1914-1918	- 3663	.	.	3663	.	.
1919-1930	+ 467	1646	778	.	1965	630
1931-1939	- 200	510	410	.	.	100
1940-1944	- 4500	.	.	4500	.	.
1945-1950	+ 3050	.	140	.	3660	750
1951-1958	- 100	.	2	.	223	325

Na podstawie: J. Michalewicz, *Elementy demografii historycznej*, Warszawa 1979, s. 269

A. Największa repatriacja z Polski nastąpiła po zakończeniu II wojny światowej.	
B. Zjawisko reemigracji w dobie obu wojen światowych nie zostało statystycznie stwierdzone.	
C. Na najwyższe dodatnie saldo migracji zewnętrznychłożyła się duża liczebnie grupa osób emigrujących i repatriowanych z Polski.	

Zadanie 32. (2 pkt)

Przyjrzyj się poniższej mapie i wykonaj polecenia A i B.

A. Podkreśl właściwą odpowiedź.

Mapa przedstawia terytorium podległe III Rzeszy i jej europejskim sojusznikom

1. w maju 1940 r.
2. w czerwcu 1941 r.
3. w lutym 1943 r.
4. w czerwcu 1944 r.

B. Uzasadnij swoją odpowiedź, podając jeden argument.

.....

.....

Zadanie 33. (4 pkt)

Poniżej zamieszczono plakat propagandowy z 1953 r.

Wyjaśnij treść tego przekazu propagandowego, uwzględniając wszystkie jego elementy.
Odpowiedz, w kogo był on wymierzony.

Plakat propagandowy Stanisława Ibisa-Gratkowskiego, 1953

Źródło: Karta, nr 38, 2003, s. 104

[illegible]

Zadanie 34. (5 pkt)

Przeczytaj fragmenty polskich pieśni pochodzących z XX stulecia, a następnie przy kolejnych zdaniach (A, B, C, D, E) podaj właściwy numer tekstu.

Tekst 1.

*Czy widzisz te gruzy na szczycie?
Tam wróg twój się ukrył jak szczur.
Musicie, musicie, musicie
Za kark go wziąć i strącić z chmur. [...]*

*Ta ziemia do Polski należy,
Choć Polska daleko jest stąd,
Bo wolność krzyżami się mierzy,
Historia ten jeden ma błąd. [...]*

Tekst 2.

*Każdy chłopaczek chce być ranny ...
Sanitariuszki – morowe panny,
I gdy cię trafi kula jaka,
Poprosisz pannę – da ci buziaka, hej! [...]*

*Z tyłu za linią dekowniki,
Intendentura, różne umrzyki,
Gotują zupe, czarną kawę –
I tym sposobem walczą za sprawę, hej! [...]*

Tekst 3.

*Sto bloków wyrosło nad Wisłą
I tysiąc dróg do nich na wprost.
Piosenka murarska wyrosła na przyszłość
I łączy dwa brzegi jak most. [...]*

*I nie ma przyszłości już innej,
Ta pokój i dobro nam śle.
Gdy będziesz na hucie ze swoją dziewczyną,
To, słysząc piosenkę, wiedz, że: [...]*

Tekst 4.

*Mówili, żeśmy stumanieni,
Nie wierząc w to, że chceć to móc,
Lecz trwaliśmy osamotnieni,
A z nami był nasz drogi wódz. [...]*

*Nie chcemy od was dziś uznania,
Ni waszych łez, ni waszych słów,
Skończyły się dni kołatania
Do pustych serc, do ciemnych głów. [...]*

Tekst 5.

*Żółty, wiślany piach,
Wioski słomiany dach
Płynie, płynie Oka,
Jak Wisła szeroka,
Jak Wisła głęboka. [...]*

*Piękny jest Wisły brzeg.
Piękny jest Oki bieg.
Jak szarża ułańska
Do Wisły, do Gdańska
Pójdziemy, dojdziemy.*

Źródło: *Śpiewnik na całe życie, 606 piosenek na różne okazje*, Wrocław 2000, s. 33, 146, 177, 180, 196

- A. O czynie legionowym mówi tekst oznaczony**
- B. Z pieśni okresu socrealizmu pochodzi tekst oznaczony**
- C. Z tradycji bojowej Drugiego Korpusu Polskiego (pod dowództwem gen. W. Andersa) wywodzi się tekst oznaczony**
- D. Z tradycji dywizji kościuszkowskiej (w ZSRR) wywodzi się tekst oznaczony**
- E. Z pieśni powstańczej Warszawy (1944) pochodzi tekst oznaczony**

OCENIANIE POZIOM PODSTAWOWY

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie zadań z arkusza dla poziomu podstawowego można uzyskać maksymalnie 100 punktów
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych)
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty
- za zadania otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną
- w modelu odpowiedzi, przy poszczególnych zadaniach – w nawiasach, podano odpowiedzi alternatywne, możliwe rozszerzenia
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi przedstawił zdający
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe) świadczą o zupełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają logice udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką egzaminator ocenia na zero punktów.

Zadanie		Schemat odpowiedzi	Schemat punktowania	
Nr zadania	Część zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za całe zadanie
1.	A	5	1	4
	B	4	1	
	C	2	1	
	D	1	1	
2.	3	B	1	2
	4	A	1	
3.	A	tyrania	1	4
	B	ostracyzm (sąd skorupkowy)	1	
	C	demagog	1	
	D	oligarchia	1	
4.	A	prawda	1	3
	B	fałsz	1	
	C	prawda	1	
5.	A	Hannibal	1	3
	B	Konstantyn Wielki	1	
	C	Marek Antoniusz	1	
6.	A	3	1	4
	B	1	1	
	C	2	1	
	D	4	1	

Zadanie		Schemat odpowiedzi	Schemat punktowania	
Id	Część zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za całe zadanie
		Przykładowy tytuł: ✓ Pierwsza krucjata w końcu XI stulecia Uwaga: Do przydzielenia punktu konieczne jest podanie przez zdającego tytułu z poprawnym określeniem tematu i poprawnym określeniem czasu.		1
		D		1
	A	Władysław Łokietek – dziad	1	6
		Kazimierz Wielki – wuj	1	
	B	Ludwik Andegaweński – został królem Polski w 1370 roku.	1	
		Stefan Andegaweński – nie został królem Węgier, królem Węgier został w 1342 roku Ludwik Wielki.	1	
	C	Zdający może podać, np. kronikarz był niechętny.	1	
		„Król Kazimierz, zwiedziony radą swoich, jak mniemał, wiernych doradców” Uwaga: Do przydzielenia punktu konieczne jest udzielenie poprawnej odpowiedzi dotyczącej stosunku kronikarza do zawartej umowy.	1	
	A	4	1	2
	B	1	1	
	A	Jarosław Mądry	1	5
	B	Wacław II Czeski	1	
	C	Chlodwig	1	
	D	Jan bez Ziemi	1	
	E	Fryderyk I Barbarossa	1	
	A	Władysław Jagiełło	1	4
	B	Nieszawa [Nieszawa i Cerekwica, Cerekwica]	1	
	C	Mielnik	1	
	D	1505	1	
		Zdający powinien wskazać zależność między religią/etyką protestancką a narodzinami kapitalizmu lub zwrócić uwagę na zależność między reformacją a kapitalizmem.		1
	A	Węgier	1	4
	B	XVI	1	
	C	Habsburgów	1	
	D	Turcji	1	
	A	Wniosek powinien zawierać informację, że małżeństwa te były wyrazem orientacji w polskiej polityce zagranicznej na Habsburgów, bo we wskazanym okresie żony polskich panujących były Habsburżankami, a tylko jedna pochodziła z Francji.	1	2

Zadanie		Schemat odpowiedzi	Schemat punktowania	
Nr zadania	Część zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za całe zadanie
	B	Przykładowa odpowiedź: ✓ poszukiwanie sojuszników w polityce zagranicznej, szczególnie w kontekście wojen prowadzonych przez Rzeczypospolitą w XVII w.	1	
16.	A	dymitriady [pierwsza dymitriada]	1	3
	B	Przykładowe elementy: ✓ pozycja społeczna: urząd, tytuł ✓ wartości rodzinne.	2 (za podanie dwóch elementów)	
17.		W odpowiedzi zdającego powinny pojawić się następujące elementy: ✓ poprawna datacja ✓ wyjaśnienie, czym była unia brzeska, np. stwierdzenie, że była to unia wyznaniowa – porozumienie między Kościołami katolickim a prawosławnym w Rzeczypospolitej ✓ wskazanie dwóch następstw dla pierwszej połowy XVII wieku, np. informacja, że unia doprowadziła do rozłamu między unitami a dyzunitami, była jednym z czynników antagonizujących stosunki wyznaniowe i społeczne na Kresach.	1 1 2 (za podanie dwóch następstw)	4
18.	A	Szwecji	1	2
	B	Rosji	1	
19.	A	3	1	4
	B	2	1	
	C	4	1	
	D	5	1	
20.	5.	A	1	2
	6.	B	1	
21.	A	1791	1	3
	B	Konstytucja 3 maja (Ustawa Rządowa)		
	C	tak, wprowadzał dziedziczną monarchię	1	
	D	Zdający może podać, że elekcja była przewidziana po wymarciu linii męskiej dynastii saskiej na tronie polskim, a więc akt prawny zachowywał elekcję dla wyłonienia nowej dynastii.	1	
22.	A	(Michał) Bakunin	1	4
	B	(Fryderyk) Engels	1	
	C	(August) Comte	1	
	D	(Adam) Smith	1	

Zadanie		Schemat odpowiedzi	Schemat punktowania	
Id	Część zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za całe zadanie
		Zdający powinien napisać, że rewolucja przemysłowa w Anglii wytworzyła zapotrzebowanie na określone surowce potrzebne dla angielskiego przemysłu i utrwałała w Ameryce produkcję plantacyjno-niewolniczą (niewolnictwo).		1
	A	Stanisław księgarz	1	2
	B	inteligencja (wolne zawody)	1	
	1.	A	1	2
	5.	B	1	
	A	prawda	1	3
	B	prawda	1	
	C	prawda	1	
	A	1920	1	2
	B	Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski	1	
	A	falsz	1	3
	B	prawda	1	
	C	prawda	1	
		BBWR (Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem)	1	1
	A	ziemie wcielone do (Trzeciej) Rzeszy	1	4
	B	Generalne Gubernatorstwo (Generalna Gubernia)	1	
	C	ziemie wcielone do ZSRR (Białoruskiej SRR i Ukraińskiej SRR)	1	
	D	ziemie wcielone do Litwy (Republiki Litewskiej)	1	
	A	prawda	1	3
	B	prawda	1	
	C	falsz	1	
	A	4	1	2
	B	Przykładowe odpowiedzi: ✓ Rzym w rękach aliantów. ✓ Przebieg linii frontu wschodniego. Uwaga: Zdający otrzymuje punkt pod warunkiem udzielenia poprawnej odpowiedzi w części A.	1	
		Odpowiedź powinna zawierać informację, że zamieszczony plakat to atak na stacje radiowe nadające swe programy do Polski z terenu państw Europy Zachodniej.	1	4
		Najistotniejsze elementy interpretacji plakatu:		
		✓ stacje radiowe porównane są do stada szczekających zwierząt oczerniających system polityczny	1	
		✓ mocodawcą tych stacji radiowych są Stany Zjednoczone	1	
		✓ stacje radiowe uprawiają propagandę porównaną do hitlerowskiej.	1	

Zadanie		Schemat odpowiedzi	Schemat punktowania	
Nr zadania	Część zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za całe zadanie
34.	A	Tekst 4.	1	5
	B	Tekst 3.	1	
	C	Tekst 1.	1	
	D	Tekst 5.	1	
	E	Tekst 2.	1	

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

☐

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 26 stron (zadania 1 – 23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza arkusza to test, część druga wymaga analizy materiałów źródłowych, a część trzecia napisania krótkiego wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Czynności zaplanuj tak, aby możliwe było rozwiązanie zadań z trzech części arkusza w ciągu 180 minut.
4. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
8. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

CZEŚĆ I
TEST SPRAWDZAJĄCY WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI USTALONE
W STANDARDACH WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH Z HISTORII (20 punktów)

Zadanie 1. (1 pkt)

Przeczytaj źródła (oznaczone numerami od 1 do 5), zwracając uwagę na podane w nich daty (datacje), następnie uzupełnij zdanie zamieszczone poniżej źródeł. Wpisz w miejsce wy kropkowane odpowiednie oznaczenia liczbowe odnoszące się do cytowanych źródeł.

Źródło 1.

Fragment Ewangelii według św. Łukasza (Łk 3, 1-2)

Było to w piętnastym roku rządów Tyberiusza Cezara. Gdy Poncjusz Pilat był namiestnikiem Judei, Herod tetrarchą Galilei, brat jego Filip tetrarchą Iturei i kraju Trachonu, Lizaniasz tetrarchą Abileny; za najwyższych kapłanów Annasza i Kajfasza skierowane zostało słowo Boże do Jana, syna Zachariasza, na pustyni.

Źródło 2.

Fragment aktu zgonu matki francuskiego pisarza François René de Chateaubrianda

Wyciąg z rejestru zgonów miasta Saint-Servan, pierwszy okręg departamentu Ille-et-Vilaine, za rok VI Republiki [...], gdzie zapisano, co następuje:

Dwunastego prairiala roku szóstego Republiki Francuskiej przede mną, Jakubem Bourdasse, urzędnikiem komunalnym gminy Saint-Servan, wybranym na urzędnika państwowego czwartego floreala tegoż roku, stawili się Jan Baslé, ogrodnik, i Józef Boulín, wyrobnik, którzy oświadczyli, że Apolonia Zuzanna de Bedée, wdowa po René Auguście de Chateaubriand, zmarła w domu obywatelki Gouyon w La Ballue w tejże gminie, dzisiaj [...].

Źródło 3.

Fragment hasła encyklopedycznego

*Czajkowski Piotr Iljicz, * 25 IV (7 V) 1840 Wotkińsk, + 25 X (6 XI) 1893 Petersburg, ros. kompozytor [...].*

Źródło 4.

Inskrypcja nagrobna z cmentarza żydowskiego w Warszawie

B. P. / Leonia z Rozenfeldów Wassong / zmarła 24 ijar 5699 r. / 12 maja 1939 r. / przeżywszy lat 89

Źródło 5.

Fragment kroniki staroruskiej o wyprawie Bolesława Chrobrego na Kijów

Roku 6526. Przyszedł Bolesław ze Światopelkiem na Jarosława, z Lachami. Jarosław zaś zebrawszy Ruś i Waregów, i Słowian, poszedł przeciw Bolesławowi i Światopelkowi.

Niechrześcijańska datacja, jako jedyna przyjęta w tekście, pojawia się w kilku cytowanych źródłach. Podają ją następujące źródła
--

Zadanie 2. (1 pkt)

W tabeli zamieszczono opisy starożytnych religii świata śródziemnomorskiego. W kolejnych rubrykach tabeli (A, B, C) podaj nazwy państw, do których odnoszą się opisy.

Fragment opisu religii starożytnych świata śródziemnomorskiego	Nazwa państwa
A. Religię tego państwa cechował rozbudowany politeizm. Początkowo czczono siły natury, którym oddawano hołd. Stopniowo przedmiotem czci stały się bóstwa mające postać zwierząt lub ludzi z głowami zwierząt, np. Anubisa przedstawiano z głową szakala. Szczególne miejsce w tej religii zajmował kult Ozyrysa, a najbardziej rozbudowaną jej część stanowiła eschatologia. Panujący w tym państwie – w oczach ludności – był pośrednikiem między światem ludzkim i boskim. Do obowiązków władcy należał, m.in., nadzór nad kultem religijnym oraz budowa świątyń. Stopniowo ukształtowała się również warstwa kapłańska.	
B. Religia tego narodu liczy blisko 4 tysiące lat. Religia – tak wyjątkowa w starożytnym świecie – kształtowała się jako monoteistyczna w dobie narodowych niewoli i dzięki działalności proroków. Po wiekach wędrówek i założeniu własnego państwa utrwalano kult Boga jedyne i narodowego. Wyznawcy czcili Boga bezosobowego, kosmicznego i wzniosłego. Uważali, że Bóg jest z jednej strony wszechdobrym ojcem, kochającym i miłosiernym, a z drugiej strony – surowym i sprawiedliwym sędzią. Uznawali władzę kapłanów jako strażników prawa i obyczajów.	
C. Religia mieszkańców żyjących w granicach tego państwa była politeistyczna. W II wieku p.n.e. uległa daleko idącej hellenizacji i przyswoiła panteon bogów olimpijskich. I chociaż Junonę utożsamiano z Herą, a Minerwę z Ateną, to w dalszym ciągu przestrzegano, zwłaszcza w życiu publicznym, dawnych kultów i obrzędów, modlono się do bogów swych przodków, organizowano na ich cześć święta wedle wzorów przekazanych przez tradycję. Kapłani tworzyli bardzo rozbudowaną hierarchię; istniały różnorodne kolegia kapłańskie, z których część miała znaczenie polityczne.	

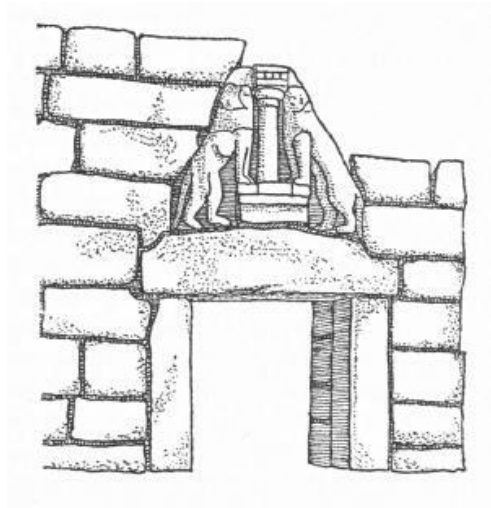
Zadanie 3. (1 pkt)

Zapoznaj się z poniższym zestawieniem wydarzeń. Spośród nich wybierz to wydarzenie, które miało miejsce po narodzinach Chrystusa. W rubryce *Odpowiedź* wpisz przy właściwym wydarzeniu znak ☐.

Wydarzenia	Odpowiedź
A. Podbój Grecji przez Filipa Macedońskiego	
B. Panowanie Hammurabiego	
C. Wydanie edyktu mediolańskiego	
D. Powstanie Spartakusa	
E. Zburzenie Kartaginy przez Rzym	
F. „Rządy” Peryklesa w Atenach	

Zadanie 4. (1 pkt)

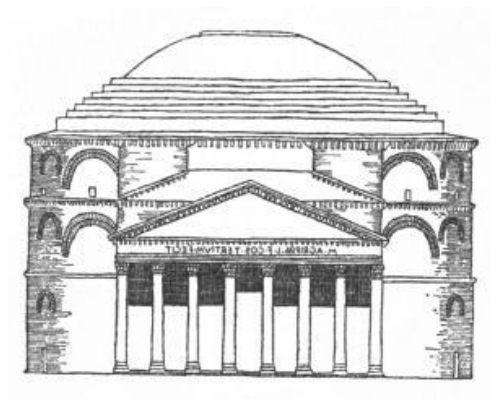
Przyjrzyj się uważnie poniższym rysunkom przedstawiającym starożytne budowle i przyporządkuj im właściwe opisy. Pod rysunkiem wpisz liczbę odpowiadającą wybranemu opisowi.

A.

B.

C.

D.

Źródło: Herbert Kürth und Aribert Kutschmur, *Baustilfibel*, Berlin 1969, s. 28, 37, 50, 58

1. Grecja, Peloponez – budowla z epoki mykeńskiej z drugiej połowy II tys. p.n.e.
2. Mezopotamia – budowla babilońska z VII w. p.n.e.
3. Grecja, Ateny – jońska świątynia z V w. p.n.e.
4. Półwysep Apeniński, Rzym – amfiteatr zbudowany w I w. n.e.
5. Półwysep Apeniński, Rzym – świątynia wzniesiona w II w. n.e. ku czci wszystkich bogów rzymskich

Zadanie 5. (1 pkt)

Uporządkuj chronologicznie poniższe wydarzenia, zaczynając od najwcześniejszego. We wskazanym miejscu wpisz w odpowiedniej kolejności liczby. Najwcześniejsze wydarzenie oznacz 1, zaś kolejne: 2, 3, 4, 5, 6.

Wydarzenia	Odpowiedzi
A. Pierwsza koronacja królewska w Gnieźnie	
B. Misja chrystianizacyjna biskupa Wojciecha na ziemię Prusów	
C. Testament Bolesława Krzywoustego	
D. Spór biskupa krakowskiego Stanisława z Bolesławem Śmiałym	
E. Pierwsza koronacja królewska w Krakowie	
F. Spotkanie Ottona III z Bolesławem Chrobrym w Gnieźnie	

Zadanie 6. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę. W tabeli, do podanej treści przywilejów, dopisz ich wystawców (polskich panujących) i miejsce wydania.

Treść przywileju	Miejsce wydania	Wystawca (panujący)
A. <i>Chcemy zadowolić się tym tylko, aby corocznie [...] nam i następcom naszym [...] płacono po dwa grosze zwykłej monety, w Królestwie obieg mającej, [...] z każdego osiadłego i dzierżonego łanu lub jego części.</i>		
B. <i>Przyrzekamy również, że ani żadnych nowych ustaw nie wydamy, ani nie polecimy wzywać [szlachty] na wojnę bez zgody sejmiku ziemskiego.</i>		
C. <i>[...] zaradzając dowolności młodzieży plebejskiej, jak i opuszczaniu dóbr, postanowiliśmy, aby tylko jeden syn ze wsi od ojca mógł odchodzić do służby, a szczególnie do nauki albo do rzemiosła.</i>		

Źródło: M. Sobańska-Bondaruk, S. Lenard, *Wiek (...) w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów*, Warszawa 1999, s. 184, 193, 194

Zadanie 7. (1 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane definicje są prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w rubrykach (A, B, C) dopisz obok podanych definicji: prawda lub fałsz.

A. Trójpółowka to system uprawy ziemi polegający na podziale gruntu na trzy pola, pole obsiewane kolejno zbożem ozimym, jarym i leżące odłogiem; co trzy lata zmieniano przeznaczenie pól.	
B. Pańszczyzna to forma renty feudalnej, która polegała na przymusowej pracy chłopów na rzecz pana w zamian za uzyskany nadział gruntu.	
C. Uwłaszczenie chłopów to reforma nadająca chłopom prawa własności do całości lub części użytkowanej przez nich ziemi za odszkodowanie płacone bezpośrednio lub pośrednio.	

Zadanie 8. (1 pkt)

Przeczytaj fragment pracy niemieckiego socjologa Maxa Webera i odpowiedz, na jaką zależność wskazuje autor.

[...] asceza protestancka przeciwstawiała się z całą mocą dowolnemu korzystaniu z posiadania, kępując konsumpcję, szczególnie przedmiotów zbytku. [...] Uważano dążenie do bogactwa jako celu za coś godnego w największym stopniu nagany, natomiast zdobycie bogactwa będącego owocem pracy zawodowej – za błogosławieństwo boże. Natomiast, co najważniejsze, religijna ocena nieustannej, ciągłej i systematycznej doczesnej pracy zawodowej jako najlepszego środka ascezy, a zarazem najpewniejszego i najbardziej oczywistego dowodu ponownych narodzin człowieka i szczerości jego wiary, musiała być najpotężniejszą [...] dźwignią ekspansji takiego pojmowania życia, które nazywaliśmy „duchem” kapitalizmu. [...] Gdziekolwiek sięgała władza purytańskiego pojmowania życia, sprzyjała ona w każdym wypadku [...] tendencji do mieszczańskiego, ekonomicznego racjonalnego sposobu życia. [...] Stała u kolebki nowoczesnego „człowieka ekonomicznego”.

Źródło: M. Weber, *Szkice z socjologii religii*, Warszawa 1984, s. 101-103

.....

.....

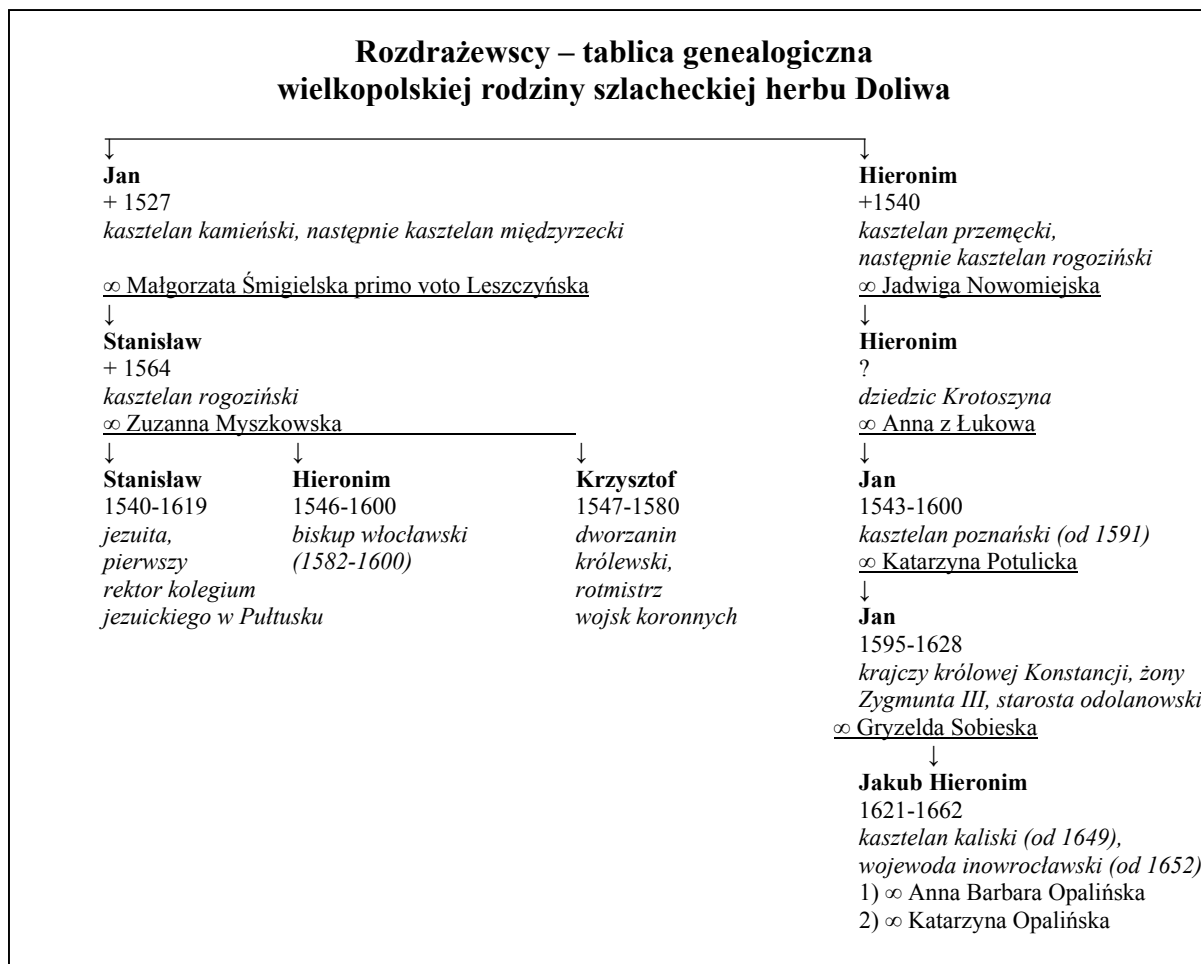
.....

.....

.....

Zadanie 9. (2 pkt)

Na podstawie tablicy genealogicznej rodziny Rozdrażewskich podaj imiona i urzędy dwóch przedstawicieli tego rodu, którzy byli senatorami za panowania Zygmunta III Wazy.

Opracowanie własne na podst.: *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXXII, zeszyt 3(134), Wrocław - Warszawa - Kraków 1991, s. 354-384

W rodzinie Rozdrażewskich senatorami za panowania Zygmunta III Wazy byli:

Imię	Sprawowany urząd
A.	
B.	

Zadanie 10. (1 pkt)

Przeanalizuj treść zamieszczonej poniżej mapy i na podstawie uzyskanej wiedzy zaproponuj dla niej tytuł.

Uwaga: tytuł powinien zawierać określenie tematu i czasu.

Źródło: A. Piskozub, *Dziedzictwo polskiej przestrzeni. Geograficzno-historyczne podstawy struktur przestrzennych ziem polskich*, Wrocław 1987, s. 140

.....

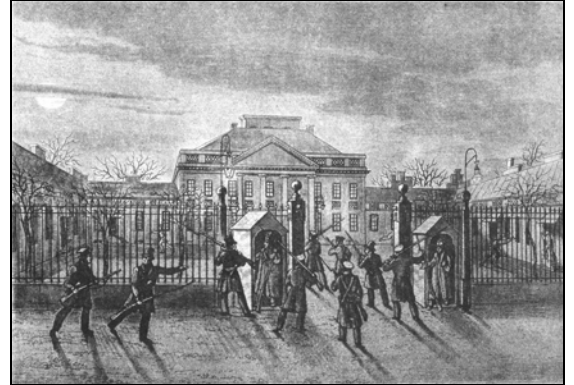
.....

Zadanie 11. (1 pkt)

W podanym zestawie zamieszczono reprodukcje znanych dzieł sztuki. Przyporządkuj tym reprodukcjom właściwe opisy, umieszczając odpowiednie liczby w wyznaczonych miejscach.

A.

B.

C.

D.

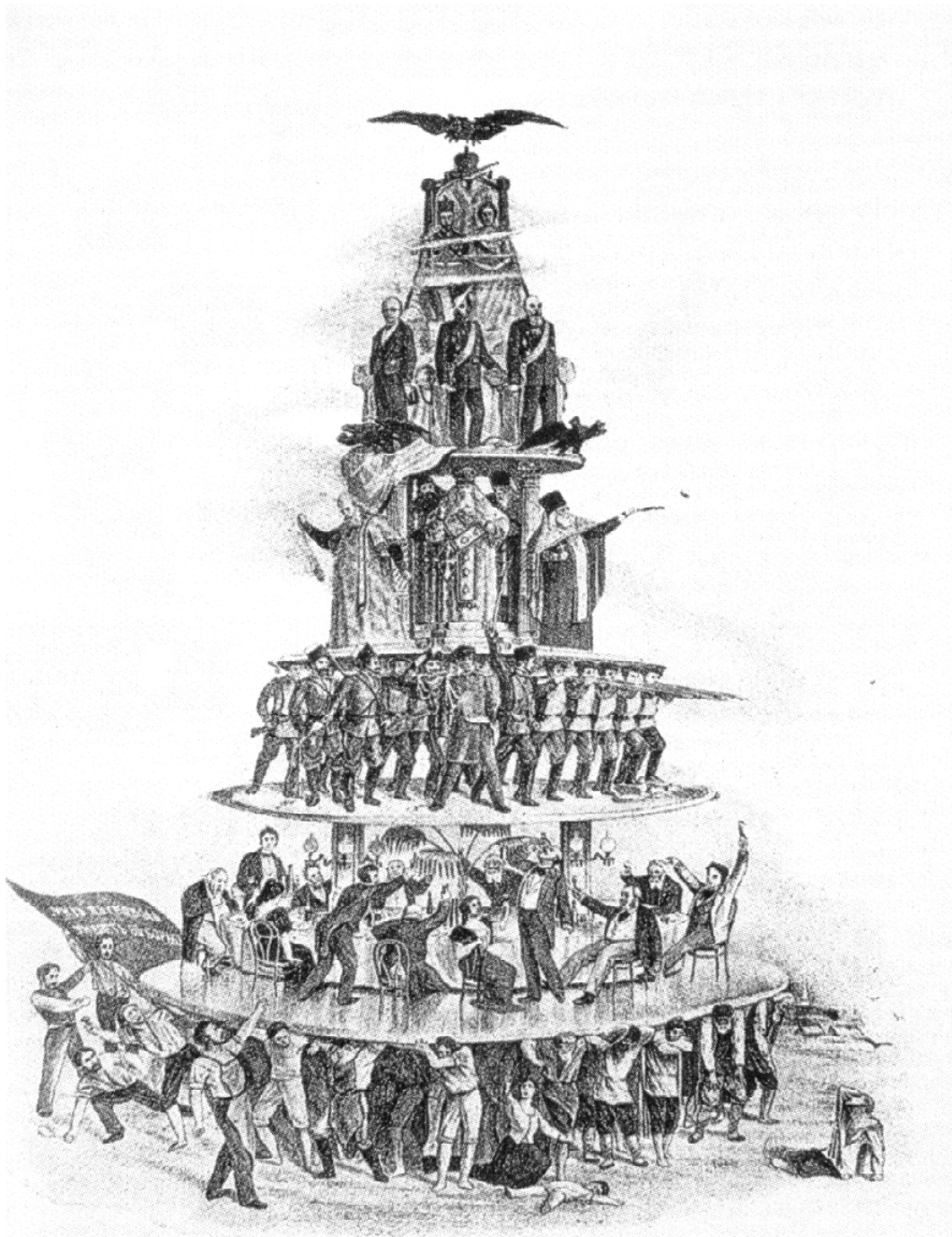
Źródło: *Encyklopedia sztuki polskiej*, Kraków 2001, s. 168 oraz *Warszawa i jej muzeum*, Warszawa 1996, s. 88-89

1. Scena z powstania kościuszkowskiego
2. Scena z okresu napoleońskiego
3. Scena z powstania listopadowego
4. Scena z walk w okresie Wiosny Ludów
5. Scena z powstania styczniowego

Zadanie 12. (2 pkt)

Poniżej zamieszczono dwa rysunki. Pierwszy (A) odnosi się do sytuacji w Rosji tuż przed rewolucją 1905 r. Drugi (B) odnosi się do sytuacji we Francji u progu rewolucji 1789 r. Wskaż dwa podobieństwa w treści obu rysunków.

A.

Źródło: *Karta*, nr 29, Warszawa 1999, s. 5

B.

Źródło: *Historia najnowsza (wiek XIX i XX)*, red. H. Mościcki, J. Cynarski, Warszawa 1933

1.
.....
2.
.....

Zadanie 13. (2 pkt)

Posługując się przytoczonymi w tabeli danymi, wykonaj dwa polecenia: A i B.

Tabela. Czynni zawodowo w Warszawie w latach 1869-1921 według działów zajęć

Działy zajęć		1869		1882		1897		1921	
		Liczby absolutne	%	Liczby absolutne	%	Liczby absolutne	%	Liczby absolutne	%
Rolnictwo		357	0,4	593	0,3	1446	0,5	4084	1,0
Przemysł i rzemiosło		19427	22,0	58242	33,2	96461	34,5	128844	32,2
Handel i banki		9502	10,8	20095	11,4	37097	13,2	78586	19,7
Komunikacja i transport		1157	1,3	6024	3,4	13142	4,7	31963	7,9
Urzędnicy i wolne zawody		11417	13,0	17146	9,8	25336	9,0	49927	12,2
Służba domowa i usługi osobiste		24784	28,2	38738	22,1	54803	19,6	39171	9,7
Nie wykonujący zawodu	Rentierzy i ziemianie	4362	4,9	6478	3,7	14070	5,0	3762	0,9
	Emeryci	2096	2,4	2940	1,7	4095	1,5	2186	0,5
	Nie wykonujący pracy zarobkowej	.	.	7565	4,3	10145	3,6	43302	10,8
Zajęcia bliżej nieokreślone	Wyrobnicy	11599	13,2	15411	8,8	20905	7,5	13914	3,5
	Różni bez określonego zajęcia	3326	3,8	2360	1,3	2523	0,9	6382	1,6
Razem		88027	100,0	175592	100,0	280043	100,0	402121	100,0

Źródło: J. Michalewicz, *Elementy demografii historycznej*, Warszawa 1979, s. 143;

M. Nietyksza, *Ludność Warszawy*, [w:] *Wielkomiński rozwój Warszawy do roku 1918*, red. I. Pietrzak-Pawłowska, Warszawa 1973, s. 98-99

A. Wymień dwa działy zajęć, których udział procentowy w ogólnym zatrudnieniu w Warszawie w roku 1921 był największy.

.....

B. Określ, jak w latach 1869-1921 zmieniał się udział procentowy zatrudnionych w dziale „służba domowa i usługi osobiste” w stosunku do ogółu czynnych zawodowo w Warszawie.

.....

Zadanie 14. (2 pkt)

Przyjrzyj się poniższej mapie i wykonaj polecenia A i B.

A. Podkreśl właściwą odpowiedź.

Mapa przedstawia terytorium podległe III Rzeszy i jej europejskim sojusznikom

1. w maju 1940 roku.
2. w czerwcu 1941 roku.
3. w lutym 1943 roku.
4. w czerwcu 1944 roku.

B. Uzasadnij swoją odpowiedź, podając jeden argument.

.....

.....

Zadanie 15. (1 pkt)

Podaj daty roczne wydarzeń z dziejów Polski Ludowej, do których odnoszą się poniższe teksty. Wpisz je w odpowiednich rubrykach tabeli (A, B, C) obok cytowanych tekstów.

Cytowany tekst	Rok
A. <i>Czerwony Radom pamiętam siny, jak zbite pałąk ludzkie plecy, szosę E-7, na dworcach gliny, jakieś pieniądze, jakieś adresy. Strach w ludzkich oczach, upokorzenie, w spotniałych palcach świszki wyroków, pamięć odbitą na ścieżkach zdrowia, listy z więzienia, lekarz, adwokat.</i>	
B. <i>Wprowadzili żołnierza Na to czeskie Psie Pole Z nowym hasłem Za waszą i naszą niewolę.</i>	
C. <i>Chłopcy z Grabówka, chłopcy z Chylonii, Dzisiaj milicja użyła broni, Dzielnieśmy stali, celnie rzucali. Janek Wiśniewski padł. Na drzwiach ponieśli go Świętojańską Naprzeciw glinom, naprzeciw tankom. Chłopcy stoczniowcy, pomścijcie druha, Janek Wiśniewski padł.</i>	

Źródło: materiały Ośrodka Karta

Miasta europejskie od starożytności do czasów współczesnych

CZEŚĆ II ZADANIA ZWIĄZANE Z ANALIZĄ ŹRÓDEŁ WIEDZY HISTORYCZNEJ (10 punktów)

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi (źródła A – H). Następnie odpowiedz na pytania zamieszczone w Arkuszu odpowiedzi (zadania 16 – 22).

MIASTA W STAROŻYTNOŚCI

Źródło A

Arystoteles, *Polityka*

przekł. L. Piotrowicz, Kraków 1964, *księga VII, Rozdział V*, s. 298 i *Rozdział X*, s. 312 – 313 i 214

Jeżeli miasto ma mieć zapewnione położenie, jakiego by sobie życzyć należało, to musi ono być dobrze położone zarówno w stosunku do lądu, jak i do morza. Chodzi tu o jeden podany [...] wzgląd: miasto dla celów wzajemnej pomocy musi mieć ścisłą łączność z wszystkimi miejscowościami kraju. Dalszy wzgląd dotyczy wygodnego przewozu zbieranych plonów [...].

Przy budowie domów prywatnych uchodzi za rzecz piękniejszą i odpowiedniejszą ze wzglądów praktycznych, jeśli są one rozmieszczone w linii prostej, wedle nowego sposobu budowania Hippodamosa¹[...].

Żądać, by miast nie otaczać murami, to tak, jakby szukać dogodnego do napaści położenia [...], a mury muszą być w odpowiednich miejscach zaopatrzone w strażnice i wieże.

Natomiast przybytki poświęcone czci bogów i najprzedniejsze budynki, w których władze spożywają posiłki, najwygodniej jest pomieścić na odpowiednim miejscu razem [...]. Właściwe to będzie takie miejsce, które dostatecznie uwidocznia przeznaczenie budowli, a obronnością przewyższa sąsiednie części miasta.

Poniżej tego miejsca dobrze jest urządzić plac rynkowy [...].

MIASTA W DOBIE RENESANSU

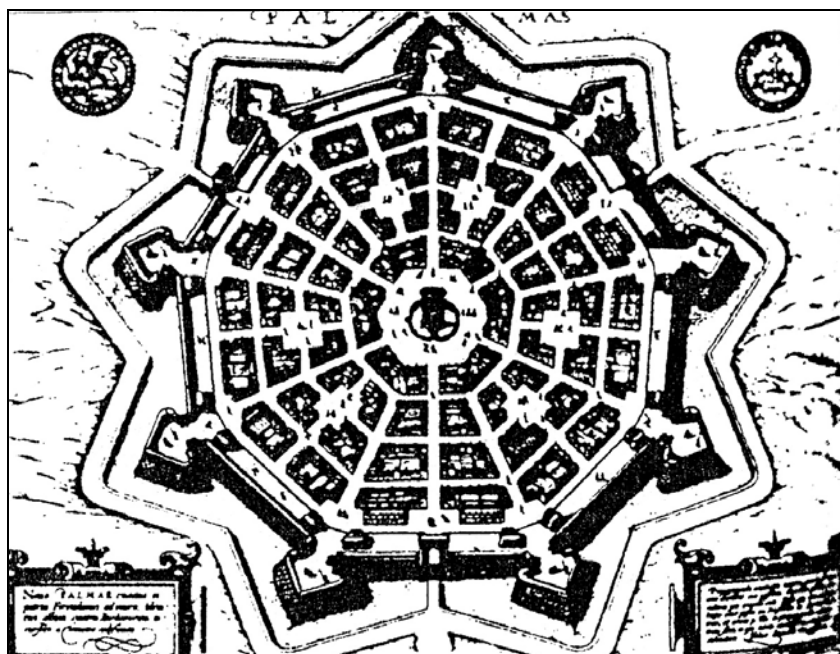
Źródło B

Plany miast: Palma Nuova i Zamość

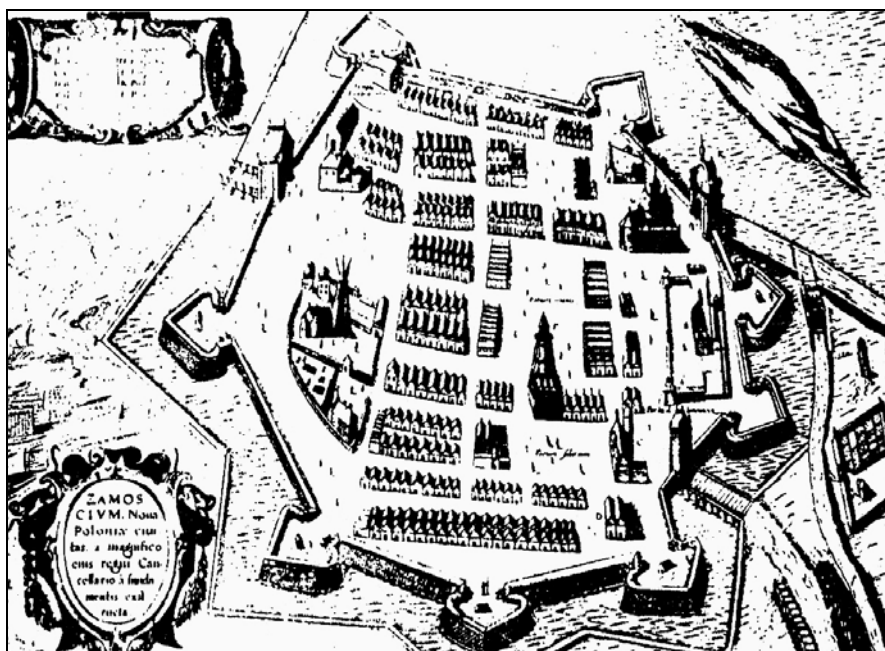
- a) Palma Nuova, plan miasta włoskiego architekta V. Scamozziego, wybudowanego we Włoszech w końcu XVI w. [w:] J. Wróbel, *Odnaleźć przeszłość. Od starożytności do 1815 r.*, Warszawa 2002, s. 258
- b) Zamość, miasto zaprojektowane w 1570 r. przez włoskiego architekta Bernarda Morando [w:] T. Cegielski, K. Zielińska, *Historia. Dzieje nowożytne. Podręcznik dla szkół średnich klasy II liceum ogólnokształcącego*, Warszawa 1991, s. 95

¹ Hippodamos z Miletu (V w. p.n.e.), architekt w Atenach z czasów Peryklesa, ustalił kanon greckiej urbanistyki. Sławę zawdzięczał wprowadzeniu regularnego planu miasta z centralnie usytuowaną agorą i prostokątną siecią ulic zorientowanych według stron świata

a) Palma Nuova

b) Zamość

Źródło C

Ratusz w Poznaniu

Źródło: <http://www.poznan.com/images/ratusz.gif>

pierwotnie gotycki, przebudowany w latach 1550-1561 w stylu renesansowym przez Jana Baptystę Quadro z Lugano

Źródło D

Gdańsk w 1568 roku

Relacja o stanie Polski złożona papieżowi Piusowi V przez nuncjusza jego Fulwiusza Ruggieri u dworu Zygmunta Augusta roku 1568

[w:] M. Ferenc, *Epoka nowożytna. Teksty źródłowe. Tematy lekcji i zagadnienia do historii w szkole średniej*, s. 88-89

Fulwiusz Ruggieri nuncjusz papieski w Polsce w latach 1566-1568

Całe atoli handlu [...] skupienie jest w Gdańsku, porcie nad Morzem Bałtyckim, należącym do króla polskiego. W miesiącu sierpniu odbywa się tu wielki jarmark od św. Dominika czternaście dni i dłużej trwający, na który zbierają się Niemcy, Francuzi, Flamandy, Anglicy, [...] i wtedy zawija do portu przeszło 400 okrętów naładowanych winem francuskim i hiszpańskim, jedwabiem, oliwą, [...]. Zastają w Gdańsku magazyny pełne pszenicy, żyta i innego zboża, lnu, konopi, wosku, miodu, potażu², drzewa do budowy, solonej wołowiny i innych drobniejszych rzeczy [...] Zboże zaś i inne płody zbywające dla potrzeb krajowych spławiają do Gdańska na wiosnę i sprzedają hurtem kupcom gdańskim [...] a że oni tylko sami mogą prowadzić ten handel, są niezmiernie bogaci [...].

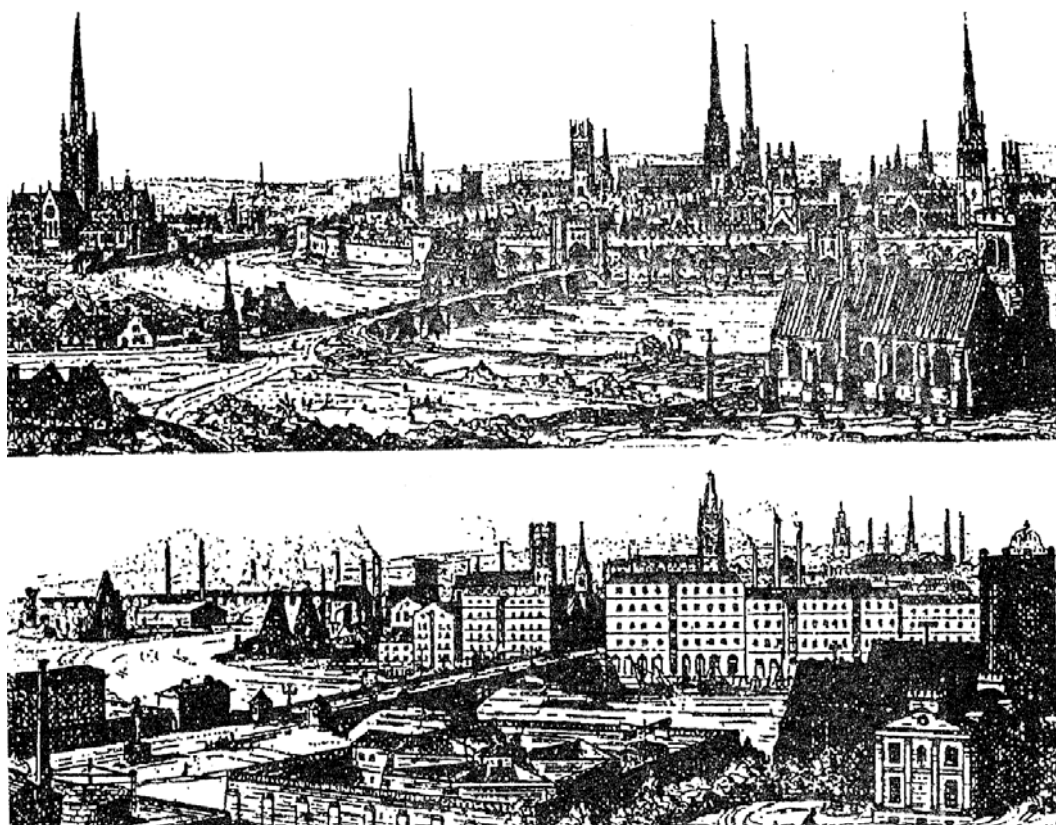
² Potaż – węglan potasu, drobny proszek stosowany do wyrobu szkła, mydła, środków piorących oraz w farbiarstwie.

MIASTA W WIEKU PARY, WĘGLA I STALI (XIX WIEK)

Źródło E

Europejskie miasto w roku 1490 i to samo miasto w roku 1840

Leonardo Benevolo, *Miasto w dziejach Europy*, przekł. H. Cieśla, Warszawa 1995, s. 177

Źródło F

B. Lutomski, *Wieś i miasto*

Tygodnik Ilustrowany, 1893, nr 160 [w:] *Miasto i kultura polska doby przemysłowej*, red. H. Imbs, Wrocław 1988, s. 106

Bolesław Lutomski (1861-1944), publicysta związany z różnymi pismami warszawskimi; zajmował się krytyką literacką, estetyką i problematyką społeczną

Kamienne więzienia zwane miastami sfalszowały i wykoszławiły naturę ludzką, przygniotły wyobraźnię, spowodowały nieodzowny ferment duszy, zatrwały płuca [...]. Nad morzem proletariatu dumnie w nich sterczą pałace, fabryki i uniwersytety. [...] Najgorsze instynkty ludzkie wyszły na jaw w miejskim zbiorowisku ludzkim [...] pisał Leopardi³: „W miastach wielkich nie widzisz piękna, bo nie ma tam dla niego miejsca. Nie widzisz także prawdy, bo tam każda rzecz jest udana i błaha. Tak, że można rzec, iż nie widzisz, nie słyszysz, nie oddychasz niczym prócz fałszu i brzydoty, co dla umysłu głębszego i szlachetnych największą jest męczarnią”.

³ Leopardi Giacomo (1798-1837), poeta włoski, w 1887 r. ukazał się jego *Wybór pism wierszem i prozą* w przekładzie E. Porębowicza.

Źródło G

W. Majakowski, *Manifest futurystyczny*⁴ (1913 r.)

[w:] Ibidem, s. 112

Włodzimierz Majakowski (1893-1930) poeta rosyjski

[...] Cały kulturalny świat współczesny przekształca się w ogromne gigantyczne miasto. Miasto zastępuje przyrodę i żywioł. Miasto samo staje się żywiołem, w którego łonie rodzi się nowy, miejski człowiek. Telefony, aeroplany, ekspresy, windy, maszyny rotacyjne, trotuary, kominy fabryczne, kamienne bryły domów, sadza i dym – oto elementy piękna w nowej miejskiej naturze. Częściej oglądamy latarnię elektryczną niż stary romantyczny księżyc. My mieszcuchy nie mamy lasów, pól, kwiatów – nam bliskie są tunele ulic z ich ruchem, szumem, hałasem, migotaniem, wiecznym kołowrotem. Najważniejsze, że zmienił się rytm życia. Wszystko mknie błyskawicznie, galopem, jak na taśmie filmowej.[...]

Źródło H

Vratislavia- Breslau-Wrocław

N. Davies, R. Moorhouse, *Vratislavia. Breslau.Wrocław. Mikrokosmos. Portret miasta środkowoeuropejskiego*, Kraków 2002, s. 27 i 533

[...] Dzieje stolicy Śląska [zawierają] – esencję rozmaitych doświadczeń, które ukształtowały Europę Środkową: bogatą mieszaną narodowości i kultur; niemiecki *Drang nach Osten* i powrót Słowian; szczególnie ważną rolę Żydów; burzliwe losy władców imperialnych; a wreszcie w czasach nam bliższych – złowieszczą obecność zarówno hitlerowców, jak i stalinistów.

[...] Raport przygotowany w listopadzie 1998 roku przez młodą Amerykankę z University of Virginia był wyraźnie optymistyczny. W sferze gospodarczej Wrocław skutecznie przyciągał kapitał zagraniczny. W mieście powstało ponad tysiąc spółek z udziałem zagranicznych inwestorów, z tego dwie trzecie w przemyśle wytwórczym.[...]

Dolnośląska Izba Handlowa nawiązała specjalne kontakty z Wiesbaden i Drezniem (Niemcy), Bredą (Holandia), Poitiers (Francja) i Charlotte (Stany Zjednoczone). Na podobną skalę prowadzono wymianę kulturalną. [...] Różnorodne imprezy w ramach „Dni Saksonii” we Wrocławiu [czerwiec 1998] stanowiły kontynuację wymiany między Wrocławiem a Drezniem [...]. Celem deklarowanym przez organizatorów była „budowa naszej części wspólnego Europejskiego Domu”. [...]

⁴ Futuryści – awangardowy kierunek w sztuce, w pierwszym ćwierćwieczu XX w.

ARKUSZ ODPOWIEDZI

na podstawie źródeł A i B

Zadanie 16. (1 pkt)

Podaj dwa argumenty uzasadniające tezę, że architekci renesansowi w poszukiwaniu idealnej kompozycji miasta czerpali z wzorców antycznych.

-
-
-
-

na podstawie źródła B

Zadanie 17. (1 pkt)

Porównaj plan Zamościa z planem miasta Palma Nuova. Wykaż w dwóch punktach podobieństwo ich koncepcji urbanistycznych.

-
-
-
-

na podstawie źródła C oraz wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 18. (1 pkt)

Wymień dwa, widoczne na ilustracji, elementy charakterystyczne dla stylu renesansowego.

-
-

na podstawie źródła D i wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 19. (1 pkt)

Wyjaśnij, jaką rolę pełnił Gdańsk w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI wieku. Podaj dwa przykłady.

-
-
-
-

na podstawie źródła E oraz wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 20. (2 pkt)

Porównaj ilustracje.

A. Podaj dwa przykłady zmian w wyglądzie miasta w 1840 r. w porównaniu z 1490 r.

-
-
-
-

B. Sformułuj wiosek mówiący o zmianie charakteru miasta.

.....

.....

.....

na podstawie źródeł F i G

Zadanie 21. (2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegają podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania miasta wielkoprzemysłowego przez obu autorów.

A. Podobieństwo:

.....

.....

B. Różnica:

.....

.....

na podstawie źródła H oraz wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 22. (2 pkt)

A. Podaj czynnik decydujący o rozwoju Wrocławia w przeszłości.

.....

.....

B. Podaj czynnik decydujący o rozwoju współczesnego Wrocławia.

.....

.....

CZEŚĆ III
ZADANIE ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI (20 punktów)

Zadanie 23. (20 pkt)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Temat I

Przedstaw rolę miast w kształtowaniu się gospodarki i kultury średniowiecznej Europy.

Temat II

Scharakteryzuj proces powstawania i rozwoju miast w średniowiecznej Polsce.

Wybieram temat

W tym miejscu zdający ma ok. 4 stron na napisanie krótkiego wypracowania.

OCENIANIE POZIOM ROZSZERZONY

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie wszystkich zadań z arkusza dla poziomu rozszerzonego można uzyskać maksymalnie 50 punktów (za rozwiązanie zadań testowych [zadania 1.–15.] – 20 punktów, za rozwiązanie zadań związanych z analizą źródeł [zadania 16.–22.] – 10 punktów i za zadanie rozszerzonej odpowiedzi [zadanie 23.] – 20 punktów)
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych)
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty
- za zadanie otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe) świadczą o zupełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają logice udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką egzaminator ocenia na zero punktów .

Zadania 1. – 15. – test sprawdzający wiadomości i umiejętności – 20 punktów

ZADANIE		SCHEMAT ODPOWIEDZI	SCHEMAT PUNKTOWANIA	
Numer zadania	Części zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za zadanie
1.		wskazanie trzech źródeł: 1, 2, 5 Zdający otrzymuje 1 punkt za poprawne podanie trzech źródeł.		1
2.		A. Egipt B. Izrael (Judea) C. Rzym Zdający otrzymuje 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi.		1
3.		C.		1
4.		A. – 1 B. – 3 C. – 5 D. – 2 Zdający otrzymuje 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi.		1

ZADANIE		SCHEMAT ODPOWIEDZI	SCHEMAT PUNKTOWANIA	
Numer zadania	Części zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za zadanie
5.		A. - 3 B. - 1 C. - 5 D. - 4 E. - 6 F. - 2 Zdający otrzymuje 1 punkt za poprawne uporządkowanie w czasie.		1
6.		A. Koszyce, Ludwik Węgierski B. Nieszawa (może podać Cerekwica lub Cerekwica i Nieszawa), Kazimierz Jagiellończyk C. Piotrków, Jan Olbracht Gdy zdający poprawnie i w pełni zidentyfikuje dwa przywileje należy przyznać 1 punkt, gdy całość zadania jest poprawna otrzymuje 2 punkty.		2
7.		A. – fałsz B. – prawda C. – prawda Zdający otrzymuje 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi.		1
8.		Zdający powinien wskazać zależność między religią/etyką protestancką a narodzinami kapitalizmu lub zwrócić uwagę na zależność między reformacją a kapitalizmem.		1
9.		A. Hieronim biskup włocławski B. Jan kasztelan poznański	1 1	2
10.		Przykładowe odpowiedzi: ✓ Ekspansja państwa brandenbursko-pruskiego w okresie XVII-XVIII w. ✓ Rozwój terytorialny Brandenburgii i Królestwa Pruskiego w latach 1648 (1657)-1795 Uwaga: Do przydzielenia punktu konieczne jest podanie przez zdającego tytułu z poprawnym określeniem tematu i poprawnym określeniem czasu.		1
11.		A. - 5 B. - 3 C. - 2 D. - 1 Zdający otrzymuje 1 punkt za wszystkie poprawne odpowiedzi.		1

ZADANIE		SCHEMAT ODPOWIEDZI	SCHEMAT PUNKTOWANIA	
Numer zadania	Części zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za zadanie
12.		Przykładowe wnioski: ✓ Oba rysunki opisują hierarchię społeczną społeczeństw francuskiego i rosyjskiego. ✓ Oba rysunki zawierają krytykę stosunków społecznych. Zdający za każdy poprawny wniosek otrzymuje po 1 punkcie.		2
13.	A.	Dla roku 1921: przemysł i rzemiosło oraz handel i banki.	1	2
	B.	Istota odpowiedzi sprowadza się do uchwycenia tendencji spadkowej. Zdający może ją przedstawić w różnej formie, np.: przytaczając dane roczne, może tylko porównać dane z roku 1921 z danymi z roku 1869.	1	
14.	A.	4. (w czerwcu 1944 r.)	1	2
	B.	Przykładowe odpowiedzi: ✓ Normandia w rękach aliantów. ✓ Przebieg linii frontu wschodniego. Uwaga: Zdający otrzymuje punkt za argumentację pod warunkiem udzielenia poprawnej odpowiedzi w części A.	1	
15.		A. 1976 (1976 – 1977) B. 1968 C. 1970 Zdający otrzymuje 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi.		1

Zadania 16. – 22. – zadania związane z analizą źródeł wiedzy historycznej – 10 punktów

ZADANIE		SCHEMAT ODPOWIEDZI	SCHEMAT PUNKTOWANIA	
Numer zadania	Części zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za zadanie
16.		Przykładowe argumenty: ✓ określony, przemyślany plan ✓ funkcjonalny układ zabudowy. Zdający otrzymuje 1 punkt za dwa argumenty.		1
17.		Przykładowe podobieństwa: ✓ zachowanie symetrii, harmonii, porządku ✓ zabezpieczenie mieszkańców (mury obronne, bastiony, baszty). Zdający otrzymuje 1 punkt za dwa podobieństwa.		1
18.		Przykładowe elementy: ✓ loggie arkadowe (arkady) ✓ dekoracyjna attyka. Zdający otrzymuje 1 punkt za dwa elementy.		1
19.		W odpowiedzi mogą się znaleźć następujące przykłady: ✓ Gdańsk był wielkim portem morskim Rzeczypospolitej szlacheckiej (Gdańsk „oknem na świat”) ✓ Gdańsk był portem przeładunkowym towarów, głównie zboża sprowadzanego z głębi kraju. Warunkiem uzyskania 1 punktu jest podanie dwóch przykładów związku z Rzeczypospolitą.		1
20.	A	Przykładowe zmiany w wyglądzie miasta: ✓ widoczne kominy fabryczne ✓ rozszerzenie zabudowy poza rzekę. Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie dwóch zmian w wyglądzie miasta.	1	2
	B	Wniosek powinien zawierać stwierdzenie, że miasto stało się ośrodkiem przemysłowym (zyskało charakter przemysłowy).	1	
21.	A	Przykładowe podobieństwo: ✓ miasto prowadzi do przeobrażeń w psychice człowieka. Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie jednego podobieństwa.	1	2

ZADANIE		SCHEMAT ODPOWIEDZI	SCHEMAT PUNKTOWANIA	
Numer zadania	Części zadania		Punkty za poszczególne części zadania	Punkty za zadanie
	B	Przykładowa różnica: ✓ stosunek Lutomskiego jest negatywny (miasto jako symbol brzydoty, upadku, degradacji wartości, fałszu, zła), a stosunek Majakowskiego – pozytywny (miasto symbolizuje postęp i nowoczesność). Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie jednej różnicy.	1	
22.	A	wielokulturowość (różnorodność kulturowa, różnorodność etniczna, religijna, polityczna) ludności zamieszkującej to miasto w przeszłości	1	2
	B	związki miasta z innymi państwami w różnych dziedzinach życia (napływ obcego kapitału)	1	

Zadanie 23. – zadanie rozszerzonej odpowiedzi – 20 punktów

Temat I.

Przedstaw rolę miast w kształtowaniu się gospodarki i kultury średniowiecznej Europy.

Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów	Punkty
I poziom : Zdający poprawnie umieścił temat w czasie i w przestrzeni. Właściwie zrozumiał temat, przedstawiając miasta jako ośrodki rzemieślniczo-handlowe, posiadające w całej Europie wspólne cechy. Podał jedynie kilka informacji dotyczących specyfiki życia i zajęć mieszkańców. Temat ujął statycznie. Podał kilka, nie zawsze uporządkowanych, przykładów dotyczących roli miast.	1-5
II poziom: Zdający przedstawił faktografię dotyczącą roli miast w jednej lub kilku dziedzinach życia społecznego (gospodarka, kultura, życie polityczne). Podjął próbę charakterystyki społeczeństwa miejskiego. Wykazał się stosowaniem pojęć niezbędnych do właściwego zrozumienia tematu.	6-10
III poziom: Zdający przedstawił różnorodne role miast w kształtowaniu się średniowiecznej Europy. Odniósł się do zagadnień związanych z prawem miejskim. Podał przykłady miast, które zdobyły silną pozycję ekonomiczną (np. w płn. Italii, Nadrenii, Flandrii). Przedstawił ożywiony ruch umysłowy w miastach (np. rozkwit uniwersytetów, rozwój drukarstwa, piśmiennictwa, nauki i sztuki). Podjął próbę oceny roli miast jako ośrodków życia gospodarczego i kulturalnego.	11-15
IV poziom: Zdający wszechstronnie scharakteryzował gospodarczą, społeczną, kulturową sferę działalności miast. Zwrócił uwagę na mecenat mieszczaństwa. Dostrzegł złożoność życia społecznego w mieście. Zasygnalizował wpływ miast na życie polityczne oraz rolę miast w poszukiwaniu nowych dróg rozwoju ekonomicznego (np. odkrycia geograficzne) i w genezie renesansu (humanizm). Ukazał złożoność omawianych zjawisk. Odwołał się do literatury przedmiotu. Przedstawił przemyślane i uzasadnione wnioski końcowe oraz ocenę.	16-20

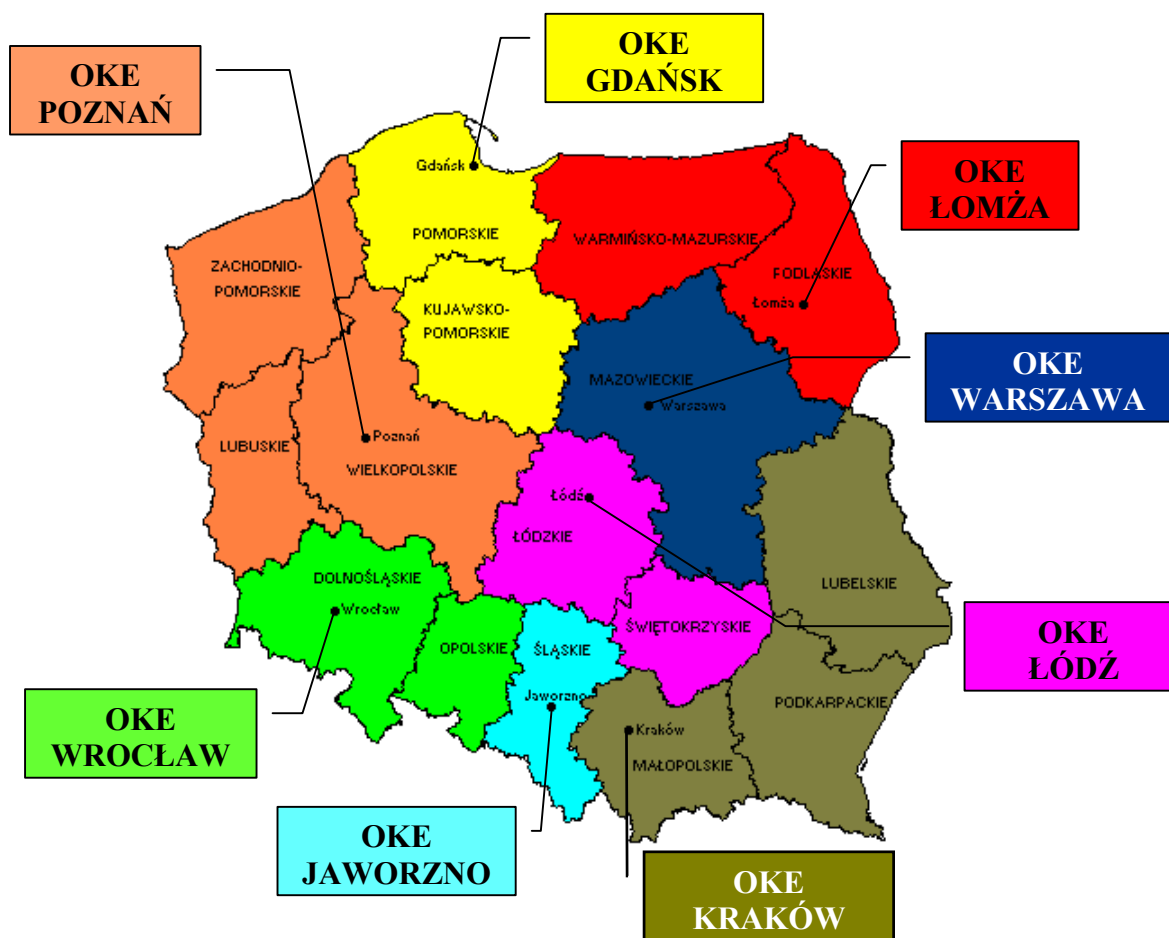
Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.

Temat II

Scharakteryzuj proces powstawania i rozwoju miast w średniowiecznej Polsce.

Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów	Punkty
I poziom : Zdający poprawnie umieścił temat w czasie i przestrzeni; podał jedynie kilka elementarnych informacji dotyczących genezy i lokacji w Polsce, świadczących o tym, że zrozumiał temat; podał również kilka nie zawsze uporządkowanych przykładów następstw omawianego procesu.	1-5
II poziom Zdający poszerzył zakres merytoryczny pracy i wykazał się rozumowaniem historycznym – podał niektóre przyczyny i skutki procesu; podjął próbę charakterystyki warstw społecznych w mieście oraz ich zajęć i wewnętrznej organizacji (cechy, gildie); dość ogólnie zarysował etapy rozwoju miast i powierzchownie przedstawił zasady funkcjonowania prawa miejskiego, uwzględniając kolonizację i lokacje miast.	6-10
III poziom: Zdający dokonał trafnej selekcji faktów, scharakteryzował zjawisko w ujęciu dynamicznym, dostrzegł najważniejsze jego etapy i uwzględnił najważniejsze cezury, zaznaczając, że w różnym okresie i w różnych regionach miasta różniły się między sobą swymi funkcjami i wielkością; przedstawił proces nasilonej kolonizacji miejskiej, kształtowania się prawa miejskiego i zdobywania przywilejów lokacyjnych (XIII-XIV w.); dostrzegł złożoność tego procesu; podjął próbę oceny.	11-15
IV poziom: Zdający konsekwentnie prześledził proces powstawania i rozwój miast w Polsce w okresie średniowiecza i odniósł się do wszystkich jego aspektów: rozwój handlu, rzemiosła, gospodarki towarowo - pieniężnej; powstawanie cechów, samorządów, wykształcenie norm prawnych, powolna emancypacja miast, powstanie nowych grup społecznych, duża mobilność mieszkańców miast; zdający dostrzegł przyczyny tego procesu; sformułował wnioski, dokonał własnej oceny i uwzględnił oceny historiografii.	16-20

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator będzie uwzględniał również: poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Łucka 11, 00-842 Warszawa
tel. 022 656 38 00, fax 022 656 37 57
www.cke.edu.pl ckesekr@cke.edu.pl

OKE Gdańsk

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk,
tel. (0-58) 320 55 90, fax. 320 55 91
www.oke.gda.pl komisja@oke.gda.pl

OKE Łódź

ul. Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. (0-42) 634 91 33 s: 664 80 50/51/52
fax. 634 91 54
www.komisja.pl komisja@komisja.pl

OKE Jaworzno

ul. Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. (0-32) 616 33 99 w.101
fax. 616 33 99 w.108, www.oke.jaw.pl
oke@oke.jaw.pl

OKE Poznań

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. (0-61) 852 13 07, 852 13 12, fax. 852 14 41
www.oke.poznan.pl
sekretariat@oke.poznan.pl

OKE Kraków

al. F. Focha 39, 30-119 Kraków
tel. (0-12) 618 12 01/02/03, fax. 427 28 45
www.oke.krakow.pl oke@oke.krakow.pl

OKE Warszawa

ul. Grzybowska 77, 00-844 Warszawa
tel. (0-22) 457 03 35, fax. 457 03 45
www.oke.waw.pl info@oke.waw.pl

OKE Łomża

ul. Nowa 2, 18-400 Łomża
Tel/fax. (0-86) 216 44 95
www.okelomza.com
sekretariat@oke.lomza.com

OKE Wrocław

ul. Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. sek. (0-71) 785 18 52, fax. 785 18 73
www.oke.wroc.pl sekret@oke.wroc.pl